VALENTIN COLȚA

DICȚIONAR GEOGRAFIC EXPLICATIV

Suport pentru elevii de liceu şi colegii

VALENTIN COLȚA

DICȚIONAR GEOGRAFIC EXPLICATIV

Suport pentru elevii de liceu şi colegii

CHIŞINĂU . LABIRINT
2008

CZU 91(038)
C 62

Aprobat de către Consiliul Metodic al Colegiului Financiar – Bancar „A. Diordiță" din Chișinău (Proces verbal nr. 5 din 05.02.2008)

Autor:
Valentin Colța, *profesor de geografie, grad didactic I (Colegiul Financiar Bancar, Chișinău).*

Recenzenți:
Igor Codreanu, *dr. conf. universitar (Universitatea de Stat din Tiraspol, cu sediul la Chișinău);*
Mihai Hachi, *dr. conf. universitar (Academia de Studii Economice);*
Serafima Roșcovan, *profesoară de geografie, grad didactic superior (Universitatea de Stat din Tiraspol, cu sediul la Chișinău);*
Vlad Gonța, *profesor de geografie, grad didactic I. (Colegiul Național de Comerț, Chișinău);*
Ghenadie Obadă, profesor de geografie, grad didactic II *(Liceul Republican Real, Chișinău).*

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții.
Colța Valentin
Dicționar geografic explicativ: Suport pentru elevii de liceu și colegii / Valentin Colța. – Ch. Labirint, 2008 – 64 p.
Bibliogr. p. 62 (16 tit.)
ISBN 978- 9975-943-62-8
500 ex.
CZU 91(038)

ISBN 978-9975-943-62-8
© Valentin COLȚA, 2008
© Editura „Labirint", 2008

A

Abatere climatică - diferența dintre valoarea la un moment dat, a unui element climatic și valoarea medie calculată pe o perioadă de timp reprezentativă dintr-un anumit punct de vedere. Oferă o imagine asupra tendinței fenomenului.

Ablație - proces de reducere a masei unui ghețar sau a unui strat de zăpadă prin topire, evaporare sau distrugere mecanică.

Abraziune - eroziune exercitată de apele oceanelor, mărilor și lacurilor asupra zonei litorale.

Abruptul continental - reprezintă o treaptă de racord a platformei continentale cu fundul bazinelor oceanice. Este o suprafață cu înclinare relativ mare (până la 40°), cuprinzând adâncimi între cca 200m și 3000 – 4000m. La baza abruptului continental se formează un *piemont continental*, cu o suprafață ușor înclinată (cca 2°), constituit din materialul transportat din zona abruptului continental.

Activitate solară - totalitatea proceselor și fenomenelor de la suprafața Soarelui și din straturile atmosferei solare (pete solare, protuberanțe, spiculi, facule, erupții solare ș. a.).

Acumulare - proces de depunere a materialelor transportate de diferiți agenți.

Acvacultură - reproducerea în condiții artificiale a peștelui și a altor organisme acvatice în cadrul fermelor marine.

Adaptare - capacitatea organismelor vii de a-și modifica unele funcții și organe pentru a răspunde la modificările mediului.

Advecție - deplasarea aerului pe orizontală cu efect asupra transferului de căldură în straturile inferioare ale atmosferei.

Aer - amestec de gaze care formează atmosfera Pământului.

Afeliu - punctul cel mai îndepărtat de Soare de pe orbita Pământului (În luna iulie Pământul se află la 152 milioane km depărtare de Soare).

Agar (agarul) - o substanță gelatinoasă extrasă din alge și folosită în industria alimentară, la prepararea înghețatei, cremei, gelurilor etc.

Agent exogen – factorul (apa, aerul, vietăţile etc.) ce modelează scoarţa terestră şi acţionează din exteriorul acesteia, a cărui sursă de energie este radiaţia solară şi atracţia universală.

Aglomeraţie urbană - concentrarea unui grup de orăşele-sateliţi în jurul unui oraş mai mare – 'nucleu'.

Agricultură modernă (intensivă) – tip de agricultură cu caracter pronunţat comercial, fiind răspândită în ţările dezvoltate. Agricultura comercială modernă poartă un caracter înalt intensiv, cu ferme specializate în culturi destinate pieţei, plantaţii înalt intensive. Ea realizează 2/3 din producţia agricolă mondială şi concentrează doar 30% din suprafaţa cultivată a uscatului.

Agricultură tradiţională (extensivă) – este caracteristică ţărilor slab dezvoltate din Africa, Asia, America latină. Recoltele de culturi agricole la hectar sunt joase şi productivitatea animalelor este redusă. În majoritatea statelor în gospodăriile ţărăneşti lipsesc mijloacele tehnico-materiale, nu se aplică realizările contemporane în domeniul selecţiei plantelor şi animalelor.

Aisberg - bloc mare de gheaţă rupt din gheţarii continentali care pluteşte pe oceane şi mări.

Albedo - mărime ce caracterizează capacitatea de reflecţie a suprafeţei corpurilor. Se exprimă prin formula: A=R/Q100%. A- albedo; R- radiaţia reflectată; Q- radiaţia incidentă.

Albie majoră sau luncă - este o porţiune de pe fundul văii în care râul se revarsă şi curge în debite mari şi viituri.

Albie minoră - este porţiunea cea mai joasă a fundului văii prin care curge apa râului.

Variantă: ***Albie*** – locul pe unde curge apa râului.

Alizee - vânturi permanente cu direcţie NE în emisfera nordică şi SE în cea sudică, ce se formează datorită diferenţelor de presiune dintre zonele de maximă subtropicală şi zona de minimă ecuatorială.

Alterări biochimice - transformări specifice chimice ale rocilor produse de activitatea vieţuitoarelor.

Altitudine absolută - înălţimea unui punct de pe scoarţa terestră raportată la nivelul mediu al Oceanului Planetar (sau la un nivel de referinţă aparte). De exemplu, în raport cu nivelul Mării Baltice.

Altitudine relativă - înălțimea unui punct față de un plan de referință convențional (în raport cu alt punct).

Alunecări de teren - sunt procesele de deplasare pe versant a unor mase de pământ, în lungul unor planuri de alunecare cu pante mai mari de 10°, pe depozite argiloase, cu un exces de umiditate și fără vegetație de arbori cu rădăcinile puternic dezvoltate.

Variantă: ***Alunecările de teren*** reprezintă deplasarea unei mase de roci pe o suprafață înclinată, de obicei, umedă, în substratul căreia sunt roci cu proprietăți plastice.

Aluviuni - materiale transportate și depuse de apa râurilor în albie, în luncă sau la gura de vărsare.

Amenajarea spațiului - acțiune voluntară a societății umane cu scopul de a valorifica eficient resursele spațiului și de a asigura integrarea și coeziunea funcționalității de ansamblu.

Amplitudine anuală a temperaturii aerului - diferența în grade dintre temperatura medie a lunii celei mai calde și a lunii celei mai reci ale anului.

Amplitudine termică - diferența dintre valorile extreme ale temperaturii.

Amplitudine termică diurnă - diferența, în grade, dintre valoarea maximă și cea minimă a temperaturii aerului în cursul unei zile (24 de ore).

An - o unitate de măsură a timpului în care Terra efectuează o rotație completă în jurul Soarelui. Anul este egal cu 365 de zile, 5h, 48', 46" și stă la baza întocmirii calendarului contemporan (modern).

Andezit - rocă magmatică efuzivă, neovulcanică, bazică. Conține 52-62 % de SiO2. Are culoare cenușie-brună până la negru. Se folosește în construcții.

Animale endemice - animale specifice numai unui anumit teritoriu.

Animale relicte - specii de animale caracteristice unor perioade trecute care au supraviețuit până în prezent.

An-lumină *(a.l.)*- distanța pe care o parcurge lumina, cu viteza de 300.000 km/s, într-un an, adică cca. 9,5 mii de miliarde km. (mai exact 9.460.5000.00km.).

Anticiclon - areal de presiune mare (valorile presiunii cresc de la periferie spre centrul lui).

Anticlinor – este o asociație de anticlinale.

Anticliză – porțiune a platformei ce se caracterizează prin faptul că fundamentul este mai ridicat și pânza sedimentară e mai subțire de 1000 metri.

Apă ascensională - apă aflată într-un strat acvifer, captivă sub presiune, și care se ridică la suprafața solului fără a-l depăși.

Apă meteorică - apă provenită din precipitațiile atmosferice (ploaie, lapoviță, ninsoare. grindină etc.)

Apă subterană - apă acumulată în porii, fisurile rocilor sau în golurile subterane.

Ape arteziene – ape subterane ce se găsesc sub mare presiune între două straturi impermeabile și care țâșnesc la suprafață în mod natural sau prin foraj.

Apicultură – activitate cu caracter rural care se ocupă cu creșterea albinelor.

Areal - teritoriu în limitele căruia sunt răspândite anumite fenomene și procese economice, politice, naturale etc.

Arhipelag - grup de insule situate în mări și oceane, de obicei la distanțe mici unele de altele.

Arid – uscat, secetos, cu precipitații reduse.

Arii sălbatice - teritorii neafectate de intervenția omului, sunt nelocuite, iar protecția lor are ca scop conservarea stării de sălbăticie.

Asolament – este alternarea succesivă a culturilor pe același câmp pentru păstrarea fertilității solului.

Astenosferă – un strat de substanță vâscoasă (semitopită), situat în mantaua superioară (150 km – 250 km). Aici se formează curenții subcrustali și focarele cutremurelor de pământ de adâncime mare.

Așezare economico-geografică – ansamblul de relații spațiale pe care le are o unitate economică, localitate, țară sau grup de țări cu lumea din afară și care au efecte cu caracter economic.

Atmosferă – învelișul gazos și continuu al Pământului, format drept rezultat al procesului de evoluție în interacțiune cu ceilalți componenți ai învelișului geografic.

Atol – insulă ce se ridică de asupra nivelului apei, formată din acumulări de schelete calcaroase (recife circulare).

Aurora polară – fenomenul de luminiscenţă a unor sectoare ale cerului nocturn, care se observă în regiunile polare.

Austral – situat în emisfera sudică.

Australoidă - rasă umană reprezentată astăzi prin aborigenii din Australia, ce pot fi consideraţi cei mai vechi precursori ai rasei umane. Morfologia lor se individualizează prin pielea închisă la culoare, păr ondulat şi dantură lată.

Autoepurarea aerului atmosferic - este procesul prin care aerul revine pe cale naturală la compoziţia anterioară poluării.

Autopoluare - fenomen natural, care este rezultatul unui exces de substanţe organice cu conţinut sporit de fosfor şi azot ce duce la nimicirea masivă a florei şi faunei din ape, ca rezultat al consumului excesiv de O_2, fenomen cunoscut şi sub denumirea de înflorire a apei (eutrofizare).

Autoreglare - capacitatea geosistemului de a-şi adapta procesele la stimulenţi care îi ameninţă echilibrul interior şi relaţiile cu mediul înconjurător.

Autostabilitate - capacitatea sistemului de a-şi menţine parametrii funcţionali prin intermediul propriilor procese, în condiţiile solicitării mediului.

Avalanşe - deplasări bruşte şi rapide ale zăpezii pe versanţii cu pante înclinate în lungul unor culoare preexistente din zona munţilor înalţi. Declanşarea lor este determinată de panta versanţilor, de starea stratului de zăpadă, de timp sau de activităţi ale omului care dereglează echilibrul zăpezii.

Avanfosă - depresiune tectonică alungită, situată la contactul dintre platformă şi structurile montane cutate. Se formează pe locul regiunii de geosinclinal.

Avene – formă carstică de relief sub aspect de fântâni cu dimensiuni variabile, care în partea inferioară comunică cu o peşteră sau cu o galerie subterană.

Avicultură – subramură a zootehniei ce se ocupă cu creşterea păsărilor.

Axa de rotaţie – linia imaginară în jurul căreia se roteşte Pământul.
Axa lui Voeikov - axa dorsalei de mare presiune pe hărţile climatologice, unind iarna anticiclonul Azoric cu cel Siberian. A fost descoperită de climatologul rus A. I. Voeikov.
Variantă: ***Axa lui Voeikov*** – linia care desparte vânturile estice şi nord-estice de cele vestice şi sud-vestice.
Variantă: ***Axa lui Voeikov*** – axa dorsalei barice care se formează ca rezultat al contopirii ramurii de vest a anticiclonului Siberian cu ramura de est a anticiclonului Azoric, ca urmare masele de aer reci şi uscate din Siberia se deplasează în vestul Europei, determinând coborârea considerabilă a temperaturilor.
Azonalitate - prezenţa unui fenomen natural care nu este în concordanţă cu particularităţile zonale ale teritoriului respectiv.

B

Bazin hidrografic – suprafaţa de pe care râul şi afluenţii lui îşi adună apele, provenite din scurgerea de suprafaţă sau subterană.
Banchiză - câmp de gheaţă marină, care se formează dincolo de cercurile polare.
Balanţă comercială - raportul dintre valoarea mărfurilor importate în ţară şi cea a mărfurilor exportate din ea într-un an.
Balanţă energetică - coraportul dintre producţia (extragerea) diferitelor tipuri de combustibili şi consumul lor.
Barometru – aparat pentru măsurarea presiunii atmosferice.
Bilanţ (sold) migratoriu al populaţiei - diferenţa dintre numărul imigranţilor şi cel al emigranţilor exprimată în valorile relative, calculată pentru un an sau pentru o perioadă determinată de timp. El poate avea valoare pozitivă ori negativă.
Bilanţ natural - diferenţa dintre natalitate şi mortalitate. Când bilanţul este pozitiv, adică natalitatea depăşeşte mortalitatea, fenomenul se numeşte spor natural, iar când bilanţul este negativ, el poartă denumirea de deficit natural.
Bilanţ radiativ - diferenţa dintre energia radiantă primită sau recepţionată şi cea pierdută.

Biocenoză - ansamblul organismelor vegetale (fitocenoză) şi animale (zoocenoză), care coexistă într-un biotop.
Biosferă - sfera vieţii, este cel mai nou şi mai eterogen înveliş al planetei noastre, care integrează materialul viu şi componentele anorganice ale scoarţei terestre.
Biomasă - cantitatea de substanţă vie existentă pe o anumită suprafaţă (t/ha).
Biotehnologii - formarea la organisme (îndeosebi la plante) a unor schimbări genetice, care să le dea o rezistenţă mai mare la boli şi, totodată, unele calităţi superioare plantelor obişnuite.
Biotop (habitat, ecotop) – ansamblul componentelor anorganice dintr-un ecosistem (rocă, relief, sol, aer, apă) care asigură condiţiile existenţei biocenozei.
Blocadă (embargo) - izolarea unui stat, a teritoriului său, a frontierelor terestre şi maritime, a spaţiului aerian în scopul impunerii, de către alt stat, a executării cerinţelor dictate de blocadă. După conţinutul său, blocada poate fi: militară, politică, economică, valutară etc.
Boreal - situat în emisfera nordică.
Briză – circulaţia locală a vântului care îşi schimbă direcţia în cursul zilei, cauzată de diferenţele de temperatură şi presiune dintre suprafaţa uscatului şi a apei. Ziua acest vânt suflă dinspre mare sau lac spre uscat, iar noaptea – dinspre uscat spre mare sau lac.
Brumă – cristale fine de gheaţă ce apar drept rezultat al sublimării vaporilor de apă în contact cu suprafaţa terestră răcită sub 0°C.
Budism - religie asiatică fondată în India în sec. 6-5 î.Hr. de către Buddha Sakia Muni, care, considerând viaţa o sursă de iluzii şi suferinţe, predică renunţarea la plăceri şi scufundarea în nefiinţă.

C

Cabotaj – navigaţie comercială şi de pasageri de-a lungul coastei, transport naval de mărfuri şi de pasageri între porturi apropiate.
Variantă: ***Cabotaj*** – navigaţie de litoral între porturile unei ţări.

Cabotaj mare – transport naval între porturile din mări diferite.
Cabotaj mic – transport naval între porturile aceleaşi mări.
Calea Lactee (Galaxia noastră) – este una din galaxiile Universului reprezentând o insulă stelară gigantică din a cărei componenţă face parte şi Sistemul Solar.
Calotă glaciară - masă imensă de gheaţă, care acoperă unele regiuni de uscat din zonele polare (ex.Groenlanda).
Câmp baric - suprafaţa pe care se înregistrează o anumită distribuţie a presiunii atmosferice.
Câmpie - cea mai joasă formă de relief, cu altitudine absolută convenţională sub 200m, fără denivelări importante, cu fragmentare redusă şi în care văile sunt largi, adânci până cel mult 75 m.
Câmpii abisale - constituie suprafeţe relativ plane, care cuprind o bună parte din fundul bazinelor oceanice.
Canioane - sunt văi adânci şi înguste, adesea având versanţi în trepte. Ele se formează în regiunile unde substratul este constituit din roci dure cu aşezare orizontală.
Carieră - formă de relief antropic cu aspect de perete abrupt sau cuvetă, create prin exploatarea la suprafaţă a unor substanţe minerale utile.
Carst – proces de dizolvare a rocilor solubile (carbonaţi), se referă la relieful carsric. Termenul provine de la denumirea platoului Karst de pe Peninsula Istria.
Cartografie - disciplină care se ocupă cu întocmirea şi interpretarea hărţilor geografice.
Cascadă - cădere verticală de apă produsă de un prag din albia unui râu.
Catene orogenice - structuri alungite, cu lungimi de ordinea miilor de kilometri şi lăţimi de la câteva sute până la câteva mii de km.
Căderea râului - diferenţa dintre înălţimea izvorului şi a gurii de vărsare.
Ciuperci eoliene – blocuri de rocă formate în deşerturi, ca urmare a deflaţiei şi coraziunii. După spulberarea nisipului stâncile care apar sunt erodate la partea inferioară, astfel căpătând un aspect de ciupercă.

Ceaţă – condensarea vaporilor de apă în stratul de aer de lângă suprafaţa terestră. O formă a ceţei este *smogul* – un amestec de ceaţă şi fum.

Centru industrial - localitate, întreprinderile industriale ale căreia sunt strâns legate intre ele.

Chiciură - constituie o masă cristalină albă, fărâmicioasă, cu o structura fină. Ea apare fie prin sublimarea vaporilor de apă, fie prin îngheţarea picăturilor suprarăcite.

Chihlimbar - mineral de geneză organică (răşina fosilă). Amorf, fragil, care arde, are miros de tămâie şi este de culoare galbenă. Este folosit în confecţionarea obiectelor decorative.

Chinina naturală - alkaloid extras din scoarţa arborelui de chinină, sub formă de substanţă albă, folosit la tratarea malariei (Amazonia, insulele Iava, Sumatra, munţii Anzi).

Ciclon - arie de presiune, cu valorile cele mai scăzute în centru.

Cicloni tropicali - furtuni violente, formate pe oceane, cu ploi abundente şi viteze ale vântului de peste 120 km/ora, care provoacă distrugeri masive, inclusiv victime umane.

Ciclul apei - circuitul apei între ocean, atmosferă, uscat şi ocean.

Circuit biogeochimic - succesiunea de procese specifice biosferei, prin care elementele chimice din mediu sunt reluate, transferate şi fixate sub o forma, prin intermediul şi cu participarea organismelor vii.

Circul glaciar - este o formă negativă de relief, cu aspect de amfiteatru, cu pereţi (versanţi) abrupţi şi puternic denivelaţi.

Circulaţia generală a atmosferei - ansamblul mişcărilor aerului din atmosferă la scară planetară, cauzate de diferenţele de temperatură şi presiune.

Variantă: ***Circulaţia generală a atmosferei*** – este sistemul curenţilor de aer la scară planetară care cuprinde întreaga atmosferă.

Climă – este regimul multianual al vremii sau totalitatea schimbărilor succesive posibile ale proceselor atmosferice ce caracterizează regimul vremii unei regiuni ca rezultat al interacţiunii factorilor climatogeni (radiativi, dinamici şi fizico-geografici).

Clubul de la Roma - organizaţie non-guvernamentală internaţională, care studiază perspectivele dezvoltării problemelor globale ale omenirii (economice, sociale, ecologice) şi trasarea căilor de rezolvare a lor. Include savanţi din diferite ramuri ale ştiinţei, persoane politice, manageri ai instituţiilor internaţionale corporative şi financiare.

Coastă – ţărm de mare (ex. Coasta de Azur), pantă abruptă a unui deal sau munte.

Coeficient de umezire - raportul cantităţii anuale de precipitaţii, la evaporaţia potenţială pentru aceeaşi perioadă de timp.

Colină – deal în formă alungită şi îngustă cu versanţi în general puternic înclinaţi, culmea fiind slab ondulată şi înclinată în sensul de curgere a râurilor.

Colonie - teritoriu lipsit de suveranitate, administrat de altă ţară.

Variantă: ***Colonie*** - teritoriu cucerit de un stat dezvoltat şi lipsit de independenţă economică şi politică.

Comerţ liber - sau excluderea taxelor vamale în circulaţia mărfurilor, lipsa barierelor în comerţul internaţional.

Cometă – corp ceresc din Sistemul Solar alcătuit dintr-un nucleu solid şi luminos înconjurat de gaze, care se mişcă pe o orbită eliptică şi se observă ca o pată luminoasă ovală.

Companie „off-shore" (companie captivă străină) - este o societate de drept străină ce îşi desfăşoară activitatea în aceste ţări în conformitate cu legislaţia din ţara-gazdă.

Companie captivă de asigurări - companie (societate) deţinută sau controlată de o altă întreprindere al cărei obiect de activitate este, în primul rând, acoperirea necesarului de asigurări, şi, în al doilea rând, efectuarea de operaţiuni pe piaţă (potrivit dicţionarului Webster). Alţi autori o consideră ca o formă de „autoasigurare oficializată" sau „companie de asigurare sau reasigurare" deţinută sau controlată de o societate, cu altă activitate decât de asigurări, creată, în principal, pentru a asigura sau reasigura societatea-mamă sau a filialelor acesteia.

Companie holding - companie care administrează resursele financiare ale companiilor de bază (în special, profiturile). O

corporație holding deține acțiuni în companiile lucrative din teritoriul cu fiscalitate ridicată şi poate închiria acestora echipamente (în regim de leasing, chiriile fiind trecute în contul de cheltuieli) sau chiar capital, cu o dobândă convenabilă.

Complex industrial - teritoriu imens, pe a cărui suprafață sunt amplasate zeci şi sute de centre şi noduri industriale.

Comună – unitate administrativă compusă din unul sau mai multe sate, condusă de un organ local.

Con vulcanic – formă de relief de acumulare vulcanică cu dimensiuni deseori asemănătoare cu un munte şi aspect de con.

Condensare - proces de trecere a apei din faza gazoasa în faza lichida.

Conductibilitate termică moleculară - capacitatea corpurilor (pământului) de a transmite căldura prin mişcare moleculară.

Conexiune - legătura între fenomene: relație, raport, conexitate.

Continent - părțile cele mai întinse ale uscatului înconjurat de mări şi oceane din toate ori aproape toate părțile.

Convecție - mişcări verticale lente ale aerului, provocate de încălzirea neomogenă a acestuia în straturile inferioare.

Cooperare - de la franțuzescul „cooperer", ceea ce înseamnă cooperare, a lucra împreună cu cineva, a colabora, a-şi da concursul; munca în comun, cooperație.

Cooperarea transfrontalieră - colaborarea cu aspect economic, care are drept scop eliminarea barierelor impuse de frontiere, libera circulație a individului şi crearea unui sistem economic favorabil.

Coraziune - acțiunea mecanică de roadere şi de şlefuire a rocilor produsă de către vântul încărcat cu particule de roci dure.

Coridor de transport - cale de comunicație transcontinentală, care oferă posibilitatea de tranzitare liberă a spațiului (mărfurilor).

Coridor maritim - un spațiu maritim din apropierea țărmului unui stat în care se stabileşte un anumit regim internațional referitor la circulația vaselor maritime a diferitelor state.

Coroană solară - reprezintă partea exterioara a atmosferei solare, fiind vizibilă de pe Pământ în timpul eclipsei totale.

Corporație transnațională - reprezintă o firmă care și-a extins activitatea economico-financiară dincolo de hotarele țării de origine. Ea este formată, de regulă, dintr-o societate principală - firma-mamă și un șir de filiale, adică de firme dependente față de societatea principală, implantată în diferite țări.

Corpuri cosmice fierbinți - sunt corpuri cu temperaturi foarte ridicate, care emit lumină și căldură în spațiul înconjurător, din această categorie fac parte stelele, care concentrează 98% din masa Universului.

Corpuri cosmice reci - sunt corpuri care nu emit lumină proprie, ci doar reflectă lumină venită de la stele; din această categorie fac parte planetele (inclusiv sateliții lor), asteroizii, meteoriții, cometele, pulberile cosmice.

Corupție - degradarea unei instituții sau a unui principiu; încălcarea nedisimulată a normelor unei instituții în beneficiul unui individ sau al unui grup.

Coș vulcanic – canal intern vertical al conului vulcanic prin care iese la suprafață lava.

Crater – adâncitură sub formă de pâlnie pe vârful sau pe conul unui vulcan.

Creoli - urmași ai coloniștilor europeni din America Latină, de origine spaniolă.

Creștinism - una din cele trei mari religii ale lumii, întemeiată pe învățătura, persoana și viața lui Isus Hristos, având la bază Vechiul și Noul Testament, desfășurată în cadrul Bisericii catolice și Bisericii Ortodoxe, precum și în cadrul Bisericilor apărute în urma Reformei.

Criosferă - învelișul permanent de zăpadă și gheață al uscatului, mărilor și oceanelor.

Crivăț - vânt, adesea foarte violent, care bate cu predominare în sezonul rece în Moldova și nord-estul Câmpiei Române, din sectorul estic și nord-estic. Este un vânt rece, însoțit de viscole puternice.

Criză demografică - micșorarea populației țării sau a regiunii în urma reproducerii nule ce conduce la o descreștere totală a populației.

Cromosferă - învelișul care înconjoară baza atmosferei solare.

Crustală - sector al crustei care posedă caracteristici geologice şi geofizice similare.

Culme – partea superioară alungită şi relativ îngustă, uşor înclinată a unui deal, coline.

Curent maritim - deplasarea unor mase de apă de la suprafaţă până la o anumită adâncime în mări şi oceane, datorită diverselor cauze.

După geneză deosebim *curenţi de derivă*, care iau naştere în straturile de suprafaţă ale apelor din mări şi oceane sub acţiunea vânturilor de lungă durată, aceşti curenţi, datorită rotaţiei Pământului, se abat la suprafaţa mării spre dreapta, în emisfera de nord, şi spre stânga – în emisfera de sud, *curenţi de scurgere* - sunt cauzaţi de repartiţia neuniformă a temperaturii, salinităţii şi densităţii apei, datorită precipitaţiilor abundente şi scurgerilor bogate de apă de pe uscat. Dacă predomină influenţa apelor continentale aceşti curenţi se numesc *de debit.*

După temperatura apei distingem curenţi *calzi* - care sunt consideraţi acei curenţi a căror apă este mai caldă decât cea din regiunea în care ei vin, de obicei, ei îşi iau începutul de la Ecuator şi îşi duc apele spre poli, curenţii *reci* – îşi duc apele de la poli spre Ecuator; curenţii *neutri* – au temperatura egală cu cea a apelor în care vin şi direcţia şuvoaielor de ape latitudinale.

Curenţi subcrustali (de convecţie) - se formează în astenosferă şi contribuie la deplasarea laterală a plăcilor litosferice ce provoacă expansiunea fundului oceanic.

Curenţii jet - mişcări cu viteze mari ale maselor de aer în partea superioară a troposferei.

Curzi – popor ce numără 20 milioane de oameni. Istoric s-au pomenit în componenţa Turciei, Iranului, Iracului, Siriei. Liderii mişcării naţionale curde luptă pentru crearea statului independent – Kurdistan.

Cutare - procese care conduc la încreţirea straturilor de roci din scoarţa terestră.

Cute – locurile unde straturile de roci ale scoarţei terestre sunt supuse unor tensiuni laterale deosebite, care provoacă deformarea lor sub formă de cute.

Cutremure de pământ - sunt mişcări de scurtă durată ale scoarţei terestre, exprimate prin zguduiri bruşte.

D

Deal - formă pozitivă de relief, cu altitudini absolute de până la 800-1000m. Are aspect de culme sau cupolă rotunjită.

Debit - volumul de apă, care curge printr-o secţiune vie a râului într-o unitate de timp. Debitul se calculează luând ca unitate pentru apă m^3, iar pentru timp – secunda.

Declinaţie magnetică - unghiul format de direcţia meridianului magnetic cu direcţia celui geografic.

Deficit de saturaţie - diferenţa dintre elasticitatea maximă a vaporilor de apă şi elasticitatea vaporilor din momentul observaţiei la o anumită temperatură a aerului: D=E-e.

Defileu - un sector de vale îngustă, sculptată în roci dure, încadrat între două sectoare mai largi. Ele se formează acolo unde râurile traversează un lanţ muntos sau un podiş înalt.

Deflaţie - acţiune de spulberare de către vânt a materialelor pulberoase şi nisipoase fine.

Degradare fizica - apare în cazul în care una sau mai multe componente ale mediului sunt afectate prin acţiuni mecanice, prin folosire nerațională, eroziune sau impurificare.

Degradare prin poluare - este procesul prin care o serie de substanţe chimice, radioactive, bacteriologice, acţionează asupra componentelor mediului sau a stării lui generale, având efecte negative care merg până la modificarea compoziţiei chimice a materiei.

Degradarea mediului înconjurător - proces de alterare a mediului din cauza poluării, aglomerării urbane, utilizării neraționale a resurselor naturale.

Degradarea solurilor - înrăutăţirea treptată a calităţii solurilor, provocată de schimbarea condiţiilor de formare influenţate de factorii antropici.

Deltă - formă de relief cu aspect de con, creată prin despărțirea în mai multe brațe a unui fluviu la vărsarea lui în mare sau în ocean unde lipsesc mareele, curenții litorali.

Denivelare - diferența de altitudine dintre două puncte.

Densitatea rețelei fluviale – raportul dintre lungimea tuturor râurilor din sistemul fluvial și suprafața ce o ocupă (raportată la 1 km^2).

Deplasări de teren - deplasarea unor mase de roci dislocate de pe versanți, sub acțiunea directă a forței gravitaționale.

Depopulare – proces demografic de reducere a numărului populației unor regiuni sau zone, mai rar al unor țări.

Depresiune – formă de relief cu altitudine mai joasă decât terenurile din jur.

Depresiuni marine periferice - sunt elemente structurale cu crustă de tip oceanic situate între un continent și un arc insular, sau între două arcuri insulare.

Deriva continentelor – deplasarea în diferite direcții a continentelor pe substratul vâscos al astenosferei.

Despădurire - înseamnă tăierea sau distrugerea pădurii pentru a da terenurilor alte utilizări (culturi, pășuni, infrastructură).

Deșertificare – fenomen complex care afectează clima, solurile, flora, fauna și omul. Deșertificarea este rezultatul interacțiunii a doi factori: seceta puternică și prelungită și supraexploatarea de către om a terenurilor din regiuni cu tendințe aridre.

Variantă: ***Deșertificare*** – reducerea suprafețelor agricole datorită înaintării pustiurilor.

Dezastru - gravă întrerupere a funcționării unei societăți cu pierderi umane, materiale și de mediu, pe care societatea afectată nu le poate depăși cu resurse proprii.

Dezvoltare durabilă - este dezvoltarea economică ce satisface cerințele prezentului fără a compromite posibilitățile generațiilor viitoare de a răspunde propriilor nevoi și aspirații.

Dictatură - forma puterii în care autoritatea este concentrată și întărită: poate fi vorba de un mod obișnuit de exercitare a puterii sau de o încălcare a legislației însoțită, de cele mai multe ori, de arbitrar și de violență.

Dinamica populației - totalitatea modificărilor care intervin în numărul, structura și repartizarea populației, raportate la anumite intervale de timp.

Dinamometru - aparat folosit la determinarea vitezei apei în râu, prin măsurarea acțiunii dinamice a apelor curgătoare.

Discontinuitatea Mohorovici – este adâncimea, la care viteza răspândirii undelor longitudinale cresc brusc de la 5-6 km/sec. la 8 km/sec. Sub munții înalți hotarul lui Mohorovici coboară la 80 km, sub câmpii e de 30-40 km, iar sub fundul oceanelor – de 10 km.

Discul Secchi – instrument de forma unui disc de culoare albă cu care se măsoară transparența apei marine.

Diviziunea geografică internațională a muncii - specializarea unor țări aparte în producerea anumitor tipuri de produse și servicii și schimbul cu ele între țările respective.

Doline – depresiuni de formă circulară sau ovală de dimensiuni variate, formate în urma proceselor carstice.

Domeniu de viață - mediu specific de viață pentru diferite organisme (vegetale și animale).

Dominion – teritoriu cu suveranitate limitată, supus unei alte țări.

Dorsale medio-oceanice - cele mai spectaculoase forme ale reliefului suboceanic, reprezentând lanțuri muntoase ce iau naștere la hotarul dintre plăcile litosferice, care coincid cu zonele de rift.

Variantă: ***Dorsale medio-oceanice*** - lanțuri vulcanice submarine formate din lavă bazaltică.

Dumping (Domping) - vinderea într-un alt stat a produselor cu un preț mai mic decât sinecostul lor.

Dună – formă de relief pozitivă formată sub acțiunea vântului. Dunele sunt caracteristice pentru deșert, țărmurile mărilor și oceanelor. Se întâlnesc câmpuri de dune denumite: *erguri* – în Sahara, *kummuri* – în Asia Centrală, *nefuduri* – în Peninsula Arabică. Dunele mobile în formă de semilună sau seceră, orientate cu partea convexă în direcția din care bate vântul se numesc *barcane*.

Duritatea apei - proprietatea chimică a apei, determinată de conținutul de săruri de calciu și de magneziu aflate în soluție sub formă de carbonate, cloruri, sulfați, fosfați, silicate, azotați.

E

Ecartament - lățimea dintre șinele de cale ferată. Există: căi ferate cu ecartament normal – 1435 mm, răspândit în Europa, SUA, Asia; căi ferate cu ecartament îngust – 1000-1067 mm (Africa, America Latină, Europa); căi ferate cu ecartament mare – 1524 mm (CSI, China, Mongolia); căi ferate cu ecartament foarte mare – 1676 mm (Spania, India, unele țări din America de Nord și de Sud).

Echinocțiu - razele solare în amiază cad perpendicular pe Ecuator. La 21 martie – echinocțiul de primăvară și 23 septembrie – echinocțiul de toamnă. În timpul echinocțiului ziua este egală cu noaptea.

Ecologie - studiază relațiile existente între organismele vii și dintre acestea și mediu, comportamentul și modul lor de adaptare la mediu.

Economie deschisă - spațiu ce urmărește, în primul rând scopul de integrare economică cu aspecte largi de pătrundere a capitalului străin, a mărfurilor și serviciilor, cu prezența companiilor transnaționale străine.

Economie închisă - spațiu ce nu permite pătrunderea capitalului, mărfurilor și serviciilor pe piața internă.

Economie națională – totalitatea ramurilor producției materiale și a sferei neproductive a unei țări. Include: industria, agricultura, transporturile, construcțiile, serviciile, învățământul, medicina, știința, cultura.

Economie mondială - totalitatea economiilor naționale ale tuturor țărilor lumii și a relațiilor dintre ele, în baza diviziunii internaționale a muncii.

Ecosistem - sistem natural unitar, rezultat din interacțiunile reciproce dintre organismele vii și mediul lor de viață.

Ecran de ozon - strat din atmosferă situat între 20-45 km altitudine, în care conținutul de ozon este mărit și care are proprietatea de a absorbi o mare parte din radiațiile ultraviolete emise de Soare.

Ecuator – cercul imaginar care împarte Pământul în două emisfere egale, axa de rotație a Pământului fiind perpendiculară planului acestuia.

Efect de seră - fenomen de încălzire a atmosferei terestre datorat creşterii procentului de dioxid de carbon din aer.

Elasticitate de saturație (E)- valoarea limită a tensiunii vaporilor de apă.

Elasticitatea vaporilor de apă (e) - tensiunea vaporilor de apă.

Elipsoid de rotație - reprezintă o formă aproximativă a geoidului. Între geoid şi elipsoid de rotație există o abatere de plus-minus 100 m, volumul fiind identic.

Emigrație - plecarea oamenilor din tara în care au trăit; persoanele plecate sunt numite emigranți.

Enclavă - semnifică teritoriul sau o parte a teritoriului unui stat izolat din toate părțile de teritoriul altui stat, în raport cu teritoriul căruia îi aparține - *exclavă.*

Energia din hidrogen - se bazează pe faptul că hidrogenul este un gaz inflamabil, arzând prin combinare cu oxigenul. Dacă prin electroliză se separă cele două gaze, prin recombinarea lor se obține electricitate.

Energie eoliană - este energia forței vântului demult cunoscută prin faptul că a fost folosită la morile de vânt, perfecționate astăzi pentru a produce, prin învârtirea palelor, punerea în mişcare a unui dinam, şi curent electric.

Energie geotermică (energia apei şi a vaporilor fierbinți) - provine din căldura internă a Pământului care, în anumite structuri geologice, este mai mare (zone vulcanice, sau pe falii). În astfel de locuri, apa subterană este încălzită puternic şi adusă prin sonde la suprafață.

Energie hidraulică - este utilizată din timpurile preistorice în morile de apă, procedeu adus la perfecțiune în hidrocentrale, unde apa este stocată în lacuri de acumulare şi apoi introdusă sub presiune în turbine generatoare de electricitate.

Energie solară - energia primită de Pământ de la Soare. Este imensă, dar greu de transformat în energie utilizabilă.

Energie - factorul prin intermediul căruia se produc modificările componentelor materiale ale geosistemului (forma, dimensiunea, structura, trecerea prin diverse stări fizice şi chimice). Ea poate fi mecanică, termică, chimică, electromagnetică, hidraulică, etc.

Epicentru – punctul de la suprafaţa Pământului situat pe verticală de la hipocentrul cutremurului de pământ.

Epidemii - sunt îmbolnăvirile în masă ale populaţiei din cauza infectării cu o serie de agenţi patogeni (viruşi, bacterii etc.).

Eroziune - proces de modelare a scoarţei terestre prin înlăturarea particulelor de sol sau rocă de către agenţii exogeni.

Eroziune fluvială – eroziunea cauzată de apa râurilor.

Eroziunea de suprafaţă - condiţionează distrugerea şi spălarea orizonturilor superficiale ale solului şi pierderea capacităţii productive. `

Estuar - gură a unui fluviu, sub formă de pâlnie, care se varsă într-o zonă cu maree puternice.

Etajare - dispunerea fenomenelor naturale şi a activităţii umane pe etaje, în funcţie de altitudine.

Etnie – grup uman cu aceeaşi limbă, credinţă şi mod de viaţă.

Euroregiune - zonă frontalieră de colaborare între statele europene în domeniile: economiei, culturii, învăţământului, ecologiei.

Evaporaţie - proces de trecere a apei din stare lichida în stare gazoasa în condiţii naturale.

Exaraţie - eroziune exercitată de către gheţarii montani sau gheţarii de calotă.

Exod de intelecte - formă a migraţiunii internaţionale, constând în migraţiunea oamenilor de ştiinţă şi a lucratorilor de înaltă calificaţie, de obicei din ţările în curs de dezvoltare spre ţările dezvoltate.

Expansiunea fundului oceanic – proces în care sub acţiunea curenţilor subcrustali are loc mişcarea plăcilor în direcţie opusă şi, ca rezultat, se reînnoieşte permanent scoarţa terestră şi se formează o scoarţă nouă de tip oceanic, constituită din bazalturi.

Explozie demografică - creşterea numerică accentuată a populaţiei, ca urmare a scăderii bruşte a mortalităţii şi a menţinerii natalităţii la nivel ridicat.

Explozie urbană - proces specific perioadei contemporane de creştere spectaculoasă a populaţiei urbane atât pe seama bilanţului natural din oraşe, cât şi pe seama exodului rural pronunţat.
Export - totalitatea mărfurilor produse într-o ţară şi expediate pe piaţa altor ţări.

F

Factor antropic – influenţa exercitată asupra naturii de diferite forme de activitate a omului.
Faleză - ţărm abrupt, creat de acţiunea erozivă a valurilor.
Falia – reprezintă o deplasare a scoarţei terestre pe verticală, când un teritoriu se lasă faţă de altul. Falia inversă este o deplasare a scoarţei, când un teritoriu se ridică faţă de altul.
Variantă: ***Faliile*** - reprezintă rupturi în scoarţa terestră la care cele două comportamente se deplasează pe verticală unul faţă de altul de-a lungul unui plan de rupere, numit plan de falie.
Faună - totalitatea speciilor de animale sălbatice existente într-o regiune.
Feribot - navă sau pod plutitor, pe care sunt instalate şine de cale ferată şi care serveşte pentru transportarea trenurilor sau vagoanelor de pe un mal al unei ape pe altul.
Fiord - golf marin rezultat dintr-o vale glaciară adâncă, cu versanţi înalţi şi abrupţi, invadată de mare după topirea gheţarului.
Varuantă: ***Fiord*** – vale glaciară veche modelată de limbile gheţarilor până la nivelul mării, care a fost umplută cu apă şi s-a transformat în golf.
Flexură – este îndoirea straturilor de roci şi deplasarea lor pe verticală sub acţiunea forţei gravitaţionale.
Fluviu - curs de apă important ca lungime şi debit, cu numeroşi afluenţi şi care se varsă într-un bazin marin sau oceanic.
Föhn - vânt descendent, cald şi uscat, întâlnit în regiunile muntoase orientate perpendicular pe direcţia dominantă a vânturilor.

Fond silvic – totalitatea suprafeţelor destinate silviculturii şi delimitate prin amenajări silvice din cadrul unităţii administrativ-teritoriale (ţară, judeţ etc.).

Fond funciar - totalitatea suprafeţelor de teren aflate în limitele unei unităţi teritoriale.

Forţa Coriolis - forţa fizică rezultată în urma mişcării de rotaţie a Pământului, care se explică prin faptul că orice corp în mişcare se abate de la direcţia iniţială, în emisfera de nord – spre dreapta, iar în emisfera de sud – spre stânga. Forţa Coriolis influenţează asupra direcţiei maselor de aer, curenţilor maritimi, fluviilor mari.

Forţe endogene - forţe care acţionează din interiorul Pământului şi ale căror surse de energie se află tot aici, dând naştere unor mişcări epirogenice, orogenice etc.

Forţă de gravitaţie – condiţionează înălţimea maximal posibilă a munţilor şi face ca râurile şi torentele de apă să curgă, provoacă avalanşe de zăpadă şi căderi de pietre, duce la surpări şi alunecări de teren.

Fose oceanice - depresiuni adânci (5-11km), situate la periferia continentelor sau în aproprierea arcurilor insulare. Sunt foarte active din punct de vedere tectonic, în cadrul lor se manifestă intens vulcanismul şi procesele seismice.

Fosforite - acumulări sedimentare de substanţe organice (schelete de peşti, cochilii) pe fundul mărilor.

Fosile – resturi de organisme pietrificate, conservate în straturile scoarţei terestre.

Fotosferă (baza atmosferei solare) - stratul exterior, luminos, al Soarelui. Are o grosime de circa 500 km, şi temperatură de aproximativ 6000°C.

Fragmentarea orizontală a reliefului - raportul dintre lungimea totală a văilor de pe un teritoriu şi suprafaţa acestuia (se exprimă în km/km^2).

Fragmentarea verticală a reliefului – diferenţa de înălţime dintre două puncte vecine de altitudine maximă şi altitudine minimă.

Front atmosferic - suprafaţa care separă două mase de aer cu caracteristici fizice deosebite.
Front cald - zona de tranziţie dintre o masă de aer cald şi una rece, ambele cu acelaşi sens de deplasare, masa calda luând locul celei reci.
Front oclus - front complex, rezultat din contopirea frontului rece şi cald. Se deosebesc fronturi ocluse cu caracter cald, când aerul din spate a frontului rece este mai cald decât cel din faţa frontului cald, şi fronturi ocluse cu caracter rece, când aerul din spatele frontului rece este mai rece decât cel din faţa frontului cald.
Front rece - zona de tranziţie dintre două mase de aer (rece şi cald), masa de aer rece luând locul celei calde.
Funcţionalitate - rolul componentului sau subsistemului respectiv în menţinerea unităţii întregului în care se integrează.
Fus orar – zonă a suprafeţei Pământului cuprinsă în cadrul aceleiaşi ore legale.

G

Galaxie - grupare de stele de ordin superior (adevărate insule de stele)
Garriga - asociaţie de arbuşti xerofili, dezvoltată pe soluri calcaroase din regiunea mediteraniană a Spaniei, Franţei, care este alcătuită din stejar pitic cu frunze persistente, palmier pitic, rozmarin, levănţică, cimbrişor.
Gaură neagră - corp ceresc extrem de comprimat care nu emite nici un fel de radiaţii pentru că acestea sunt oprite de câmpul gravitaţional extrem de puternic; în schimb, absoarbe tot ce se afla în jur. O gaură neagră este, de fapt, ultima etapă din evoluţia unei stele.
Genocid - exterminarea grupelor de populaţie după criteriul rasial, naţional, etnic sau religios.
Geoecologia – ştiinţa ce studiază relaţiile dintre componentele mediului, în scopul cunoaşterii condiţiilor care întreţin echilibrul unei unităţi teritoriale.

Geoeconomia - ştiinţă care studiază interacţiunea dintre Homo economicus şi spaţiu, strategiile statului şi raporturile de producţie în plan internaţional, ce asigură progresul statului, exclusiv pe calea economică; Geoeconomia studiază lupta concurenţială dintre subiecţii geoeconomici de diferit rang.

Geofinanţe - valute ce au o circulaţie internaţională intensă şi care, la rândul lor, limitează valutele naţionale respective. La nivel mondial, deosebim 2 sisteme financiare: unul bazat pe dolarul SUA şi altul - pe euro.

Geografia economică – studiază relaţiile dintre societate şi mediul natural, modul în care resursele naturale şi cele umane ale Terrei sunt valorificate. Ea analizează importanţa condiţiilor şi resurselor naturale, a obiectivelor şi activităţilor umane, relaţiile de producţie stabilite şi posibilităţile de dezvoltare ulterioară a diferitor state şi regiuni.

Geografia fizică – disciplină geografică ce studiază învelişul geografic, în cadrul căruia are loc interpătrunderea şi interacţiunea dintre litosferă, atmosferă, hidrosferă şi biosferă, precum şi cauzele proceselor şi fenomenelor naturii şi legităţile dezvoltării lor.

Geografia mediului înconjurător - studiază relaţiile dintre om şi mediul în care trăieşte, pentru a contribui la orientarea intervenţiilor umane astfel, încât să nu fie depăşită capacitatea de suportare a acestuia.

Geografie – ştiinţa care se ocupă de studiul Pământului, componenţilor naturali (rocile, relieful, clima, apele, solurile, vegetaţia, lumea animală), complexelor naturale, proceselor şi fenomenelor naturale, populaţiei şi economiei.

Geoid – forma teoretică a Pământului rezultată din prelungirea imaginară a nivelului mediu al oceanului planetar pe sub continente.

Geologie - ştiinţa care studiază structura, procesele, compoziţia şi evoluţia scoarţei terestre.

Geosinclinale – porţiuni mobile, active din punct de vedere tectonic ale scoarţei terestre, care sunt supuse atât mişcărilor epirogenice, cât şi celor orogenice.

Geosistem - unitate teritorială ce cuprinde un ansamblu de componente geografice (aer, apă, rocă, relief, sol, vegetaţie, animale, om), între care există legături complexe şi dinamice, care are o funcţionalitate bine marcată şi se concretizează în teritoriu printr-un anumit tip de peisaj (mediu).

Geotectură - formă a reliefului terestru, ale cărei caracteristici sunt determinate de forţe cosmice şi procese endogene. În această categorie pot fi incluse: bazinele oceanice şi blocurile continentale.

Gheizere – izvoare care aruncă periodic apă subterană fierbinte şi vapori până la mare înălţime, sub forma unei coloane.

Gheţar - acumulare de gheaţă mobilă formată pe văile munţilor înalţi, sau pe platourile şi munţii din zonele reci ale globului.

Gleizare - `proces de pedogeneză, sau de alterare a solurilor, constând din reducerea fierului într-un mediu predominat anaerob, în condiţiile unui drenaj slab, determinat de prezenţa apei.

Globalizare - unul dintre cele mai controversate procese ale lumii contemporane, reflectă intensificarea inter-relaţiilor şi inter-dependenţelor dintre diverse ţări ale Globului.

Variantă: ***Globalizare*** (de la franţ. - „globe") - ceea ce înseamnă că înglobează toate elementele unui ansamblu rezultat prin însumarea tuturor elementelor de acelaşi fel şi au un caracter global; globalizarea economiei mondiale poate fi definită ca un proces al creşterii interdependenţelor dintre statele naţionale în sferele vieţii economice, politice, sociale şi culturale. Globalizarea este etapa superioară a internaţionalizării.

Globul geografic – reproduce, micşorat, imaginea Pământului ca un întreg şi constituie singurul mijloc de a reprezenta relativ real, dar la scară redusă, forma şi dimensiunea Pământului.

Golfuri - sunt părţi ale oceanului (mării) separate de acestea datorită configuraţiei ţărmurilor şi deosebite oarecum de suprafeţele acvatice vecine.

Graben – teritoriu lăsat al scoarţei terestre situat între două masive mai ridicate.

Variantă: ***Graben*** – reprezintă asociaţii de falii formate dintr-un compartiment scufundat, mărginit de mai multe compartimente din ce în ce mai ridicate care au formă de trepte.

Grad de aciditate a apelor subterane - este condiţionat de prezenţa acizilor dizolvaţi în ele.

Grad de împădurire - raportul dintre suprafaţa ocupată de păduri şi suprafaţa totală a regiunii, exprimată în procente (%).

Gradient baric orizontal - vector ce caracterizează scăderea presiunii atmosferice pe unitatea de distanţă, în direcţie perpendiculară pe izobare, spre presiune mai redusă.

Gradient baric vertical - valoarea cu care presiunea aerului descreşte pe verticală, apreciată în mb, pe o unitate de distanţă egală cu 100 metri înălţime.

Gradient geotermic – valoarea cu care creşte temperatura în interiorul scoarţei terestre pentru fiecare 100 m. adâncime.

Gravitaţie terestră - forţă de atracţie exercitată de Pământ asupra unui corp situat la suprafaţa sau în sfera sa de atracţie.

Grindină - este alcătuită din sfere sau fragmente de gheaţă, de diferite forme, cristalizate sau amorfe, având diametrul între 5 şi 50 mm, uneori chiar mai mult.

Guano - îngrăşământ organic natural, bogat în fosfor şi în azot, provenit din acumularea excrementelor şi cadavrelor de păsări care trăiesc în colonii. Se întâlneşte sub formă de depozite pe ţărmul pacific sud-american (Peru şi Chile) şi pe cel atlantic, sud-vestic African (Namibia), precum şi pe unele insule din Oceanul Pacific (Nauru, Christamas ş.a.).

H

Halo – inel de lumină în jurul Soarelui sau al Lunii.

Hamadă - platou stâncos în regiunile deşertice, lipsit de o pătură de sol sau de nisip.

Variantă: ***Hamadă*** - suprafeţe acoperite cu sfărâmături de roci şi blocuri de dezagregare.

Harta politică a lumii - reprezentare grafică a statelor de pe Glob, fiecare având o anumită orânduire de stat şi orientare social-politică.
Variantă: ***Hartă politică*** – harta geografică a lumii, continentelor sau a unora dintre acestea, pe care este reprezentată diviziunea teritorial-politică.
Hartă geografică - reprezentarea micşorată, convenţională şi generalizată a suprafeţei terestre pe care este repartiţia spaţială a diferitor elemente naturale şi social-economice de pe un anumit teritoriu.
Hartă sinoptică - hartă pe care sunt depuse prin cifre şi simboluri elementele meteorologice importante.
Hârtop – formă negativă de relief ce se formează în urma proceselor de eroziune şi a alunecărilor de teren, specifică pentru Republica Moldova.
Hazarde (calamităţi) naturale - sunt fenomene şi procese ale naturii cu potenţial distructiv (cutremure, erupţii vulcanice, valuri tunami, prăbuşiri, torente de noroi, avalanşe de zăpadă, alunecări de teren, inundaţii, uragane, tornade, îngheţuri, grindină, secete, incendii, etc.), care pot determina considerabile pierderi de vieţi umane şi pagube materiale în economia ţărilor sau regiunilor afectate.
Hărţi generale - cuprind o complexitate de elemente geografice naturale şi social-economice, fără a evidenţia special anumite obiecte.
Hărţi speciale - redau un element sau un grup de elemente selecţionate de pe suprafaţa terestră.
Hărţi topografice de detaliu - se construiesc la scări mari (1: 2500-1:20000), ce permit reprezentarea unui număr mare de elemente cu deformări mici.
Hectolitru - unitate de măsură echivalentă cu 100 de litri.
Heterosferă - strat al atmosferei situate deasupra homosferei, în care predomină gazele uşoare.
Hinduism - religie fără întemeietor uman care nu corespunde unui aspect separat al vieţii sociale, ca în cazul altor religii. Este un sistem socio-religios care sta la baza societăţii, definind îndatoririle ce revin fiecărui individ, în funcţie de apartenenţa sa la o anumită clasă socială, de vârstă şi de sex.

Hipocentru – locul din interiorul Pământului unde iau naştere zguduirile.

Homosferă - stratul inferior al atmosferei care se întinde de la pământ până la altitudinea de aproximativ 100 km, în care constituenţii principali (azotul şi oxigenul) rămân în aceleaşi proporţii.

Horst – proeminenţă a scoarţei terestre situată între două teritorii lăsate şi limitată de două falii.

Variantă: ***Horst*** – asociaţie de falii formate dintr-un compartiment ridicat, mărginit de o parte şi de alta de compartimente coborâte ce au formă de trepte.

Hotare geoeconomice - hotare convenţionale, care delimitează sferele de influenţă a unor organizaţii economice internaţionale sau a enclavelor societăţilor transnaţionale. Hotarele geoeconomice pot să nu coincidă cu hotarele politice ale statelor.

Hulă - mişcare ondulatorie a apei de la suprafaţa mării sau oceanului, ce continuă şi după încetarea vântului care a provocat-o.

Humus - amestec de substanţe organice amorfe aflat în sol, care îi condiţionează fertilitatea şi care este rezultat din transformarea materialului vegetal sub acţiunea microorganismelor.

I

Ierarhizare - este particularitatea geosistemelor de a se ordona pe nivele de organizare, în funcţie de gradul lor de complexitate.

Imigraţie - venirea oamenilor din ţara în care au trăit pentru a se stabili cu traiul într-o altă ţară; persoanele stabilite aici se numesc imigranţi.

Imperiu colonial - stat cu mari posesiuni de colonii.

Import - totalitatea mărfurilor aduse în ţară de peste hotare pentru satisfacerea pieţei interne.

Indicele dezvoltării umane – indice sintetic ce cuprinde trei elemente ale dezvoltării umane: longevitatea, sau speranţa de viaţă la naştere, nivelul de educaţie, sau gradul de alfabetizare şi ponderea populaţiei

cuprinse în învățământul de toate nivelurile, venitul pe locuitor exprimat prin raportarea PIB la un locuitor.

Infrastructură (sectorul serviciilor) - totalitatea unităților economice destinate deservirii procesului de producție și a populației (căi de comunicație, porturi maritime, fluviale, aeroporturi, instituții științifice, centre de calcul, școli, spitale, magazine etc.).

Insulă – porțiune de uscat înconjurată din toate părțile de apă.

Integrare economică - o forma caracteristică de manifestare a procesului mondial de globalizare a forțelor de producție. Ea oferă posibilități de folosire mai rațională a materiilor prime, combustibililor, resurselor umane, de îmbunătățire a diviziunii teritoriale a muncii. Spre deosebire de colaborarea economică, ce se bazează, mai ales pe comerț, integrarea economică se distinge prin aprofundarea legăturilor multilaterale, prin concreșterea proceselor de producție ale unor țări.

Integraliitate - capacitatea fiecărui component (subsistem) de a se integra într-un suprasistem (de exemplu, învelișul atmosferic în cadrul învelișului geografic).

Interacțiune - formă de legătură a fenomenelor, manifestată printr-o influențare sau acțiune cauzală reciprocă.

Interfluviu - teritoriu dintre două văi vecine, începând de la limita superioară a versanților acestor văi.

Internaționalizare - proces de interacțiune a economilor naționale pe piața mondială.

Inundații - apar din cauza ploilor puternice, atunci când cantitatea de apă adunată din ploaie depășește capacitatea albiilor, surplusul revărsându-se în lunci sau în zonele joase învecinate.

Inversiune geografică - manifestarea unui fenomen într-un etaj superior sau inferior celui care este considerat normal.

Inversiune termică - repartizare inversă pe verticală a temperaturii.

Islam - una din cele trei mari religii ale omenirii, întemeiata în sec. al 7-lea de Mahomed, fundamentată pe textele ce se conțin în Coran și Suna.

Istm - fâșie îngustă de pământ, mărginită de ape, care leagă două suprafețe mai mari de uscat.

Iudaism - religie ce a apărut cu aproximativ 3.000 - 4.000 de ani în urmă în Orientul Apropiat, identificându-se cu un singur grup etnic, cu un complex şi set restrictiv de credinţe şi legi. Astăzi ea numără circa 18 mil. de adepţi evrei, răspândiţi pe toate continentele.
Izobară - linie ce uneşte, pe hărţile reliefului baric, puncte cu aceeaşi presiune atmosferică.
Izogonă - linie ce uneşte puncte cu aceeaşi declinaţie.
Izohietă - linie care uneşte puncte cu valori egale ale cantităţii de precipitaţii.
Izotermie - stare a atmosferei în care temperatura aerului rămâne neschimbată pe verticală.
Izvoare termale – ape subterane care se încălzesc de la contactul cu magma fierbinte şi apar la suprafaţa scoarţei terestre sub formă de izvoare fierbinţi.

Î

Înveliş geografic – sistem natural complex, deschis, dinamic. În cadrul acestui sistem au loc întrepătrunderea adâncă şi interacţiunea reciprocă dintre litosferă, hidrosferă, atmosferă şi biosferă; transformarea energiei solare în energie termică, substanţa se află în trei stări de agregare, unde a apărut şi evoluează viaţa.

J

Jneapan - arbust conifer caracteristic zonelor montate înalte.
Junglă - pădure densă şi umedă, veşnic verde.

L

Lac – depresiune pe suprafaţa uscatului, umplută cu apă, ce nu are legătură cu marea şi se caracterizează printr-o floră şi faună specifică.

Variantă: ***Lacuri*** – rezervoare de apă stătătoare acumulate în forme negative de relief. După geneză se deosebesc lacuri: tectonice, vulcanice, glaciare, carstice, eoliene, antropice, relicte, de baraj, lagunare.

Lagună - golf separat de mare printr-un cordon de nisip.

Lande - câmpii întinse situate pe ţărmul Atlanticului, formate din nisipuri marine fixe sau mişcătoare.

Landşaft – complex teritorial natural omogen din punct de vedere genetic, aşezat pe aceeaşi temelie geologică, are acelaşi tip de relief, climă şi este constituit din domenii naturale.

Lapiezuri – nişte şănţuleţe rectilinii sau sinuoase despărţite prin creste, formate în urma dizolvării rocilor solubile la suprafaţa scoarţei terestre.

Laterit - sol cărămiziu din zona ecuatorială, gros şi fertil.

Latitudinea geografică sau paralela – indică depărtarea în grade de la Ecuator spre Polul Nord şi Polul Sud.

Latitudinea geografică a unui punct - este unghiul format de planul Ecuatorului cu linia verticală a acestui punct.

Lavă – masă incadescentă fluidă sau vâscoasă ce se revarsă din craterul unui vulcan în timpul erupţiei acestuia.(Prin răcire se formează diverse roci vulcanice).

Liberalizarea comerţului - presupune comerţul internaţional fără restricţii din partea statului.

Liberalizarea economiei - trecerea de la economia de tip închis la cea de tip deschis.

Liman - gură largă, în formă de pâlnie, la vărsarea unor fluvii, inundată de ape ca urmare a ridicării nivelului marin sau datorită barării gurii de vărsare cu un cordon marin.

Linia frontului atmosferic – linia ce desparte două mase de aer cu caracteristici diferite la nivelul suprafeţei terestre.

Litoral - zonă de contact între mare şi uscat.

Litosferă - este învelişul extern şi solid al Pământului. Ea reprezintă istoria geologică a planetei noastre.

Longitudine geografică – depărtarea în grade de la meridianul 0 (Greenwich).

Longitudinea geografică a unui punct - unghiul diedru format între planul meridianului Greenwich şi planul meridianului punctului considerat.

Loess – rocă sedimentară de origine eoliană, compusă din particule fine de cuarţ, argilă şi calcar.

Luna – unicul satelit natural al Pământului care se roteşte în jurul lui.

M

Magmă – masă vâscoasă sau topită ce se formează în straturile adânci ale pământului, alcătuită din silicaţi, oxizi, gaze şi vapori de apă.

Magnetism terestru - câmpul magnetic permanent al Pământului, de mică intensitate şi orientat spre polii magnetici.

Magnetosfera - spaţiul din jurul Pământului în care se manifestă liniile de forţă ale câmpului magnetic terestru.

Management urban - mod de gestionare a unui oraş, caracterizat prin colaborare, integrare şi convergenţa de interese ale colectivităţii şi instituţiilor locale.

Mangrove - asociaţie vegetală specifică zonelor litorale afectate de mareele din zona ecuatorială şi tropicală umedă, formată din arbori şi arbuşti cu rădăcini adventive aeriene şi adaptată la un strat mlăştinos.

Mantauă – înveliş al Terrei ce constituie cca. 66% din masa planetei şi 33% din volumul ei. Se extinde până la adâncimea de 2900 km.

Maquis - asociaţie de arbuşti permanent verzi, în care predomină rozmarinul, fisticul, stejarul de cârmâz, palmierul pitic. Este tipic în insula Corsica, pe coastele stâncoase ale Mării Mediterane din sudul Franţei.

Mare - bazin acvatic, cu apă sărată sau salmastră, care se deosebeşte de ocean prin suprafaţa mai restrânsă, prin adâncimi mai mici şi care suportă influenţe importante din partea uscatului.

Variantă: ***Mare*** – reprezintă o parte separată a oceanului planetar, care se deosebeşte de suprafeţele oceanice prin anumite proprietăţi fizice şi chimice ale apei: temperatură, salinitate, densitate, dinamica apei.

După regimul hidric şi aşezarea geografică mările se clasifică în: mări *interioare (continentale)* – sunt înconjurate de uscat şi comunică cu oceanul prin strâmtori (exemplu: Marea Albă, Marea Neagră), mări *semiînchise* – separate de ocean prin insule sau peninsule (exemplu: Marea Nordului, Marea Ohotsc), mări *deschise* – sunt situate la marginea bazinelor oceanice şi au legătură cu apele oceanelor (exemplu: Marea Cara, Marea Laptev), mările *interinsulare* – sunt înconjurate de insule (exemplu: Marea Banda, Marea Sulu).

Maree - sunt cauzate de forţele centrifuge şi de acţiunea forţei de atracţie a Lunii şi Soarelui. Ele se manifestă prin ridicarea şi coborârea nivelului apei în oceane şi mări (flux şi reflux).

Maricultură – ramura ce se ocupă cu creşterea artificială a peştelui, moluştelor. Plantaţii de stridii şi ferme de creştere a peştelui există în Japonia, S.U.A., China, Olanda, Franţa, Rusia, Australia etc.

Masă de aer - volum de aer cu valori dimensionale (înălţime, lungime), dar omogene prin proprietăţile caracteristice (temperatură, umiditate etc.) dobândite pe suprafaţa de origine.

Materie primă - produs brut furnizat de industria extractivă, agricultură şi de alte activităţi economice utilizate în industrie pentru obţinerea produselor finite.

Măzărichea moale - este o precipitaţie solidă sub formă de granule mate, sferice, uneori conice, afânate, sfărâmicioase, cu aspect de zăpadă, având diametrul de 1-5 mm.

Măzărichea tare - cade sub formă de granule de gheaţă sferice sau neuniforme, uneori conice, parţial transparente, având un miez albicios opac; sunt dure şi sar când ating suprafaţa solului.

Meandru – curbură a albiei râului, care ia naştere în rezultatul acţiunii forţei centrifuge asupra torentului de apă.

Mediu antropic - este sistemul terestru ale cărui componente au fost total sau aproape total modificate de activitatea omului. Sinonim - mediu artificializat.

Mediu antropizat - este sistemul terestru ale cărui componente naturale au fost parţial modificate de activităţile umane. Sinonim - mediu umanizat.

Mediu geografic - o parte a naturii Terrei, în care se desfăşoară viaţa şi activitatea omului şi asupra căreia el exercită o influenţă transformatoare.

Variantă: ***Mediu geografic*** - reprezintă mediul terestru al societăţii umane, care prin urmare este şi o parte a învelişului geografic constituit din factorii abiotici (aer, apa, substratul geologic, relieful, solul) şi factorii biotici (plantele şi animalele), într-o anumită măsură valorificat de către om şi implicate în producerea sociala.

Mediu înconjurător - este spaţiul care asigură condiţiile de viaţă ale omului şi asupra căruia se exercita acţiunile acestuia.

Mediu natural - este sistemul terestru format din componentele naturale, netransformate sau foarte puţin transformate de om.

Megalopolis - aglomeraţii urbane, ce se contopesc una cu alta, formând zone urbanizate gigantice.

Meteorizaţie - totalitatea transformărilor fizice şi chimice pe care le suferă rocile de la suprafaţa scoarţei, sub acţiunea forţelor externe.

Meteoriţi – corpuri solide din fier sau piatră ce cad pe suprafaţa Pământului din spaţiul interplanetar.

Metişi - persoane născute din căsătoriile europenilor cu indienii.

Microclimă - este clima unor spaţii foarte mici, influenţată strict de caracteristicile spaţiului respectiv. Este inclusă în topoclimă. Deosebim microclima poienilor, microclima unei străzi sau a unei pieţe dintr-un oraş etc.

Midii - moluşte ce se cresc pe ţărmul Mării Mediterane, pe ţărmurile de nord ale Spaniei, Scoţiei de Vest, în Danemarca, S.U.A.(Florida).

Migraţiune - proces prin care persoanele îşi schimbă locul de reşedinţă în mod definitiv sau temporar.

Migraţiune spontană - migraţiune bazată pe iniţiativa proprie a persoanelor migrante, spre deosebire de aşa-numita migraţiune forţată.

Mineral – corp natural anorganic, solid la temperaturi obişnuite, aproape omogen după compoziţia chimică şi proprietăţile fizice.

Mişcare de revoluţie – mişcarea Pământului în jurul Soarelui cu o viteză de cca 30 km/sec. Pământul parcurge această distanţă în 365 de zile 6h, 9' şi 9".

Mişcare de rotaţie – mişcarea Pământului în jurul axei sale în 23h, 56' 4". Mişcarea are direcţia de la Vest la Est.

Mişcare naturală a populaţiei - schimbări survenite în numărul şi structura populaţiei numai ca urmare a naşterilor, deceselor, căsătoriilor şi divorţurilor.

Mişcări de translaţie marină (curenţi) – sub acţiunea forţelor externe se produce translaţia unor mase mari de apă dintr-o regiune în alta.

Mişcări ondulatorii (hula şi valurile) – oscilaţii ce se manifestă la suprafaţa apei fără deplasarea maselor de apă pe orizontală, sunt provocate de valurile formate din cauza apariţiei vânturilor şi cutremurelor de pământ.

Mişcări orogenice - mişcări de cutare, radiale ale scoarţei terestre, în urma cărora se formează relieful montan.

Mişcări oscilatorii - mişcări de înălţare sau coborâre lentă a unor masive ale scoarţei terestre, care pot fi de natură izostatică sau determinate de curenţii magmatici subcrustali.

Variantă: ***Mişcări oscilatorii*** – mişcări lente de ridicare sau coborâre a unor suprafeţe ale scoarţei terestre.

Mişcări ritmice (mareele) – reprezintă fenomenul de ridicare şi de coborâre a nivelului apelor în regiunea ţărmului, condiţionat de forţa de atracţie dintre Pământ, Lună şi Soare, şi rotaţia Pământului. Fenomenul de înaintare este *fluxul*, iar cel de retragere – *refluxul*.

Mişcări tectonice - sunt mişcări ale scoarţei terestre care au ca rezultat cutarea, falierea, coborârea sau deplasarea pe orizontală a unor părţi ale sale.

Mlaştini eutrofe – sunt răspândite în cuvetele lacustre sau în luncile râurilor, sunt bogate în substanţe minerale, având ca sursă de alimentare apele atmosferice, freatice şi cele de la suprafaţă.

Mlaştini mezotrofe - ocupă un loc de tranziţie între mlaştinile eutrofe şi cele oligotrofe, atât prin caracterul alimentaţiei, cât şi prin cel de mineralizare a apei şi vegetaţiei.

Mlaştini oligotrofe - sunt răspândite în regiunile umede cu climat temperat rece. Sursa principală de alimentaţie o alcătuiesc

precipitaţiile atmosferice, sunt sărace în substanţe minerale şi răspândite pe interfluvii.

Mlaştină – porţiune de teren cu exces de umiditate şi invadat cu plante hidrofile, unde se acumulează substanţe organice care se transformă în turbă.

Monitoring - sistem informaţional de supraveghere-observare şi apreciere a stării mediului înconjurător, a modificărilor mediului sub influenţa factorilor antropici, cu scopul folosirii raţionale a resurselor naturale şi protecţiei mediului.

Variantă: ***Monitoring*** - sistem de observare, control şi evidenţă asupra unor componente ale naturii.

Monocultură - predomină plantaţiile de un anumit tip în cadrul unei ţări sau unei regiuni.

Monumente ale naturii - pot fi obiecte rare ale naturii, sau care sunt pe cale de dispariţie şi care în acelaşi timp au o mare importanţă din punct de vedere ştiinţific, estetic, istoric şi cultural. Ca monumente ale naturii pot fi determinate: peşterile, lacurile, porţiuni de litoral, unele aflorimente geologice, cascadele, izvoare minerale, stânci pitoreşti, cratere vulcanice, arbori seculari, inclusiv unele obiecte artificiale (parcuri, cariere, râuşoare amenajate, etc.).

Morenă - depozit de fragmente colţuroase de roci, transportate de gheţari.

Variantă: ***Morenă*** –materiale erodate transportate şi depuse de gheţari.

Mortalitate - numărul celor decedaţi într-un interval de timp (un an), calculat la 1000 de locuitori. Indicatorii natalităţii şi cei ai mortalităţii se exprimă atât în persoane la 1000 de locuitori, cât şi în promile (‰).

Mortalitate infantilă – numărul de decese ale copiilor sub un an la 1000 născuţi vii, exprimat în promile (‰).

Mulatri - persoane născute din căsătoriile negrilor cu europenii.

Municipiu – oraş mare cu administraţie proprie, având autonomie în cadrul administraţiei de stat. Locul de reşedinţă a organelor lui de administrare este primăria.

Munți - cele mai proeminente forme de relief, cu altitudini absolute de peste 800-1000m, cu văi adânci de cel puțin 500m, predomină versanți cu pante mari, iar interfluviile au vârfuri evidente. După geneză munții se clasifică în: tectonici, de eroziune și vulcanici.

Munții tectonici se împart în: munți *cutați, care* s-au format prin acțiunea mișcărilor de cutare (încreștire) și ridicare a scoarței terestre, *de bloc* – care s-au format în rezultatul fracturii puternice a scoarței terestre și ridicării verticale a blocurilor, și *micști* (cutați de bloc), care s-au format în rezultatul mișcărilor de cutare și faliere.

Munții de eroziune – se formează ca rezultat al eroziunii suprafețelor înalte ale unui podiș.

Munții vulcanici – munți cu aspect de conuri formați prin acumulările materiei ieșite în timpul erupțiilor vulcanice.

Musoni – vânturi periodice ce afectează întinse suprafețe din zonele subtropicale și tropicale ale globului, determinate de diferențele de temperatură și presiune ale aerului ce se creează între uscat și ocean, în sezonul cald și sezonul rece al anului. După direcția de deplasare a aerului se disting: musonul *de iarnă* și musonul *de vară*. Musonul de vară are direcția dinspre ocean spre uscat, iar cel de iarnă – dinspre uscat spre ocean.

N

Natalitate - numărul celor născuți vii într-un anumit interval de timp (un an), calculat la 1000 de locuitori.

Națiune - categorie istorică ce se caracterizează prin comunitate de limbă, teritoriu, viață economică și culturală.

Nebuloase - constituie o grupare a materiei neorganizate sub formă de mari aglomerații de gaze și praf cosmic. Ele se prezintă ca niște pete luminoase, fie datorită reflexiei luminii stelare, fie emisiei proprii de lumină.

Nebulozitate - este gradul de acoperire cu nori a bolții cerești .

NiFe- înveliș intern al Pământului (partea centrală), alcătuită în majoritate din Ni și Fe. Acest înveliș corespunde nucleului.

Noapte polară – perioada anului când soarele nu răsare la Polul Nord (între 23 septembrie şi 21 martie) şi la Polul Sud (între 21 martie şi 23 septembrie).

Nod de transport - ansamblul format din mai multe tipuri de transport legate intre ele ce pot efectua operaţii de transport în cel puţin 3 direcţii.

Variantă: ***Nod de transport*** – punct în care se intersectează nu mai puţin de două-trei linii ale unuia şi aceluiaşi tip de transport.

Nod industrial - unul sau câteva centre industriale situate în apropiere şi care folosesc în comun priorităţile aşezării economico-geografice a teritoriului dat.

Nori – aglomerări ale produselor de condensare (picături de apă, cristale de gheaţă) suspendate în atmosfera liberă.

Nomadism - mod de viaţă al unei colectivităţi umane, caracterizat prin lipsa unei aşezări stabile. Societăţile nomade trăiesc, de regulă, în zonele acoperite cu iarbă din regiunile aride şi semiaride, acolo unde condiţiile de mediu permit folosirea păşunilor măcar câteva luni pe an. Nomazii se deplasează în grupuri mici bazate pe unităţi familiale sau tribale, asigurând o densitate redusă de cca 0,4 – 0,8 loc/km^2 . Există: nomazi propriu-zişi (nu construiesc aşezări şi nu practică agricultura), seminomazi (se deplasează doar în sezonul uscat), precum şi populaţii care se află în deplasare continuă, nelegată de condiţiile de mediu.

Nuclee de condensare - particule microscopice solide şi lichide, mai rar gazoase, cu proprietăţi hidroscopice, aflate în
suspensie în aerul atmosferic. Ele favorizează mult apariţia şi formarea nucleelor primare de condensare.

O

Oază - "insula" cu activitate umană şi cultură în deşert, legată de existenţa unei surse de apă.

Obârşie - locul unde se formează o vale de râu, torent, gheţar sau alunecare de teren.

Occident - spațiul geografic situat la vest față de punctul de referință.
Ocean - întindere vastă și voluminoasă de apă sărată, acumulată în marile depresiuni ale scoarței terestre care separă continentele și comunică larg intre ele.
Oicumena - denumirea pentru suprafețele uscatului locuite de oamenii.
Variantă: ***Oicumena*** – teritoriu locuit de specia umană.
Optim demografic - este rezultatul raportului echilibrat dintre populație și resurse.
Oraș - grupare de oameni, cu o densitate foarte mare, care nu se ocupă în principal cu agricultura.
Orașe globale - au fost recent definite ca fiind metropolele cele mai importante ale lumii, centre de comandă și control ale economiilor naționale, sedii ale capitalului și finanțelor mondiale, locuri de interese, contacte internaționale care prelucrează și difuzează imensa cantitate de informații filtrate spre diverse canale (Paris, Londra, New York, Tokyo, Bruxelees etc.).
Organizarea spațiului - proces prin care componentele naturale și social-economice sunt localizate în spațiu și intră în relație unele cu altele.
Orient - spațiul situat la est față de un punct de referință.
Orizont acvifer – stratul de roci purtător de apă.
Orizont de sol - strat de sol omogen din punct de vedere al compoziției și proprietății.
Orogen - regiune mobilă a scoarței terestre, care a suportat mișcări de încrețire și înălțare, având ca rezultat apariția reliefului muntos.
Orogeneza alpină - ciclu de formare a munților, care s-a produs acum 30-70 mil. de ani.
Orogeneza baicalică - cel mai vechi ciclu de formare a munților care s-a produs acum 2,5 mlrd. ani.
Orogeneza caledonică - ciclu de formare a munților care s-a produs acum 500 mil. de ani.
Orogeneza hercinică - ciclu de formare a munților, care s-a produs acum 250-300 mil. de ani.

Ortodoxie – confesiune creştină care a păstrat neschimbate dogmele, tradiţiile, cultul şi organizarea bisericească, fixate prin cele şapte sinoade ecumenice.

Ozon - gaz alcătuit din molecule de oxigen ce se găseşte în stratosferă (25 – 35 km) şi care protejează Pământul împotriva radiaţiilor ultraviolete ale Soarelui.

P

Pajişte - teren acoperit de asociaţii ierboase, care pot fi folosite ca păşune sau fâneaţă.

Pantă - unghiul de înclinare al unei suprafeţe topografice faţă de un plan orizontal (se exprimă în grade).

Paralele – linii imaginare ce unesc punctele de egală latitudine geografică. Cea mai lungă paralelă este Ecuatorul.

Parcuri naţionale - sunt spaţii geografice întinse ca suprafaţă, pe care sunt ocrotite, sub diferite forme: peisaje de mare frumuseţe şi complexitate, specii de animale şi plante, monumente ale istoriei, în care de rând cu cercetările ştiinţifice se practică turismul de cunoaştere.

Pas - partea joasă a unei culmi, prin care se poate circula.

Pădure - asociaţie vegetală formată predominant din arbori.

Pământul - este o planetă de mărimi mijlocii cu o masă de $5.975x10^{21}$ tone şi cu volumul de 1083 miliarde km^3.

Pedogeneză - proces de formare şi evoluţie a solului, ca urmare a acţiunii factorilor pedogenetici.

Peisaj - este concretizarea în spaţiu a unui anumit tip de relaţii integratoare ale componentelor geosistemului.

Peisaj urban - este expresia spaţială a unui geosistem cu o structura dominate de elemente artificiale şi deci, cu parametri specifici ai fluxului de materie şi energie.

Peneplenă - suprafaţa de nivelare, reprezentând un podiş sau o câmpie cu relief uşor ondulat, deasupra cărora pot rămâne martori de eroziune.

Peninsulă – porțiune de uscat de diferite dimensiuni și contururi care înaintează în largul oceanului, mării sau a unui lac, fiind înconjurată din trei părți de apă.

Periheliu - punctul cel mai apropiat de Soare de pe orbita Terrei. În luna ianuarie distanța dintre Pământ și Soare e de 147 milioane km.

Perioadă de dezintegrare - este perioada de timp în care un izotop radioactiv se descompune în jumătate.

Pesticide - substanțe chimice minerale sau organice de sinteză utilizate contra dăunătorilor din agricultură.

Peșteri - goluri naturale subterane. În interiorul lor se găsesc formațiuni concreționale, cum ar fi stalactitele (în formă de țurțuri pe tavan), stalagmitele (pe podea); coloanele (formate prin unirea stalactitelor cu stalegmitele); draperiile, candelabrele ș. a.

Piatră prețioasă - mineral cristalizat cu aspect atrăgător și care se găsește rar în natură.

Placă litosferică - porțiune de dimensiuni diverse din scoarța terestră, care se mișcă față de altă placă cu viteze de ordinul centimetrilor pe an. Poate creste în lungul unui rif sau se poate consuma prin subducție.

Plajă – întindere plată la țărmul marii sau al unui lac acoperită de nisip sau pietriș.

Variantă: ***Plajă*** – acumulări de nisipuri, pietrișuri și prundișuri, care se formează atât pe țărmurile joase, cât și pe cele înalte la baza falezelor.

Plăci – sunt porțiunile platformei cu pânza sedimentară bine dezvoltată.

Plan Benioff - plan cu înclinarea de 45-55° a unei plăci litosferice, de-a lungul căreia are loc subducția.

Planetă – corp masiv care face parte din Sistemul Solar, ce se mișcă în jurul Soarelui și reflectă razele solare. În ordinea distanței de la Soarea există următoarele planete: Mercur, Venus, Pământ, Marte, Jupiter, Saturn, Uranus, Neptun și Pluton.

Plan –imaginea orizontală micșorată a unei porțiuni din suprafața Pământului.

Platforme – porţiuni consolidate, relativ stabile, puţin mobile ale scoarţei terestre, cu relief slab accidentat, aproape nivelat şi cu un regim tectonic liniştit.

Platformă continentală (şelf) - reprezintă partea submersă a continentelor, care se extinde până la adâncimea de 200 m. Suprafaţa ei are un aspect în general neted cu pantă lină (de la 0,5° – 1°). Adesea constituie o câmpie inundată de apele oceanului, după ultima epocă glaciară.

Ploaie - picături de apă de diferite dimensiuni, cu diametrul de 0,5-5mm. Ploaia se formează la temperatură de peste 0°C ca rezultat al creşterii picăturilor mari pe seama celor mici prin difuzie.

Plută - material poros, impermeabil, elastic, obţinut din scoarţa unor specii de stejar şi folosit ca material izolator, în construcţia avioanelor etc. Jumătate din producţia de plută din lume este obţinută în Portugalia.

Podişuri - forme de relief cu altitudini absolute variate, ce depăşesc 200-300m, cu interfluvii largi ce au aspect plat sau vălurat, separate de văi adânci (peste 100m).

Polarizare economică - capacitatea unui spaţiu de a atrage activităţi economice dinamice, inovative, cu potenţial de creştere.

Polder - porţiune de câmpie, eliberată de apele mării prin lucrări inginereşti de diguire şi desecare.

Variantă: ***Polder*** - teren scos de sub apele mării prin îndiguire.

Polei - depunere solidă sub forma unui strat dens de gheaţă transparentă sau opacă, ce se formează în urma îngheţării picăturilor suprarăcite de ploaie sau de burniţă, care cad pe suprafeţe cu temperaturi cuprinse între 0.1°c şi -1.0°C.

Poli – depresiuni mari, formate în masivele calcaroase.

Politică demografică - ansamblu de măsuri legislative, administrative, economice, sanitare, culturale şi educaţionale, adoptate de un stat cu scopul de a reţine sau stimula creşterea numărului de populaţie.

Poluanţi ai aerului atmosferic - substanţe, produse artificial din activităţile umane, care modifică procesele şi fenomenele

atmosferice, au impact negativ asupra organismelor vii, inclusiv asupra sănătății omului.

Poluarea aerului atmosferic - schimbarea compoziției chimice sub aspectul proporției dintre substanțele constituente ale acestuia și apariția unor noi substanțe, cu efecte dăunătoare asupra unor componente sau a mediului înconjurător în ansamblu.

Popor - totalitatea locuitorilor unei țări care vorbesc aceeași limbă și au aceeași cultură.

Populație - ansamblu de locuitori de pe un teritoriu delimitat administrativ.

Port - construcție pe malul unei ape navigabile folosită în navigație.

Potențial natural - totalitatea componentelor naturale ale mediului care pot fi utilizate ca resurse în cadrul activităților umane.

Poziție geopolitică a unui stat - constituie rezultanta dintre localizarea geografică, potențialul natural și uman, pe de o parte, și raporturile politice, economice și militare cu statele vecine, cu puterile mondiale și regionale, pe de altă parte. Poziția geopolitică se regăsește în orientarea relațiilor externe pe anumite axe de interes geopolitic.

Prăbușire – proces gravitațional, exprimat prin căderea tavanului unei peșteri sau al unui gol subteran, a unor stânci etc.

Precipitații atmosferice – totalitatea particulelor de apă lichidă sau solidă, care cad din nori pe suprafața terestră.

Presiune atmosferică – este forța cu care aerul atmosferic apasă asupra obiectelor și asupra suprafeței terestre, exprimată în mm. a col. de mercur sau mb.

Presiune hidrostatica - forța de compensare exercitată de coloana superioară de lichid.

Procese exogene - acțiunile prin care agenții exogeni modelează scoarța terestră.

Procese endogene – procesele cauzate de acțiunea forțelor interne ale Pământului, care contribuie la crearea formelor majore de relief.

Producția globală agricolă - totalitate produselor agricole vegetale și animale, în forma naturala și bruta, obținută într-un an, exprimată în bani.

Producţia globală industrială - totalitatea producţiei tuturor întreprinderilor industriale ale ţării, obţinută într-un an, exprimată în valoare naturală sau bănească.

Produsul intern brut (PIB) - valoarea bunurilor materiale şi a serviciilor obţinute timp de un an numai în cadrul statului.

Variantă: ***Produsul intern brut (PIB)*** - principalul indicator macroeconomic al economiei naţionale, care reprezintă rezultatul final al activităţii de producţie rezidente (atât în sfera producţiei materiale, cât şi-n sfera serviciilor) şi care corespunde valorii bunurilor şi serviciilor produse de aceste unităţi pentru consumul final. PIB se compune din următoarele categorii de resurse: valoarea adăugată brută, impozitul pe produs, taxe vamale.

Produsul naţional brut (PNB) - valoarea tuturor bunurilor materiale şi a serviciilor obţinute într-un an atât în cadrul statului, cât şi peste hotarele lui.

Proecţie cartografică - este procedeul matematic cu ajutorul căruia se reprezintă suprafaţa sferică a pământului pe suprafaţa plană în funcţie de destinaţia hărţii.

Profil de sol - succesiune a orizontului unui sol, realizată pe cale naturală.

Prognoză (pronostic) - prevederea timpului (analiza elementelor meteorologice pe spaţii întinse ce indică evoluţia lor în 24, 48 de ore sau în mai multe zile), sau a unor procese, fenomene, urmări etc.

Protecţia mediului înconjurător – măsuri şi legi adoptate şi realizate pentru ocrotirea mediului înconjurător.

Protecţionism - politică de stat promovată în formarea economiei naţionale, în scopul protecţiei ei faţă de concurenţa internaţională.

Protuberanţe solare - nori de plasmă, de forme diferite, vizibili în timpul eclipsei de Soare în zona cromosferei.

Punct de rouă - este temperatura la care un volum de aer trebuie să se răcească pentru a deveni saturat.

Pune - şesuri întinse, situate intre două creste de munţi, la altitudini ridicate şi constituie una din comorile peisajului andin.

R

Radiație solară – energia radiantă care vine de la Soare și constituie sursa principală pentru desfășurarea tuturor fenomenelor și proceselor care au loc la suprafața Pământului și în atmosferă.
Radiație solară directă – reprezintă radiația solară ce vine direct de la discul solar și care ajunge nemodificată pe suprafața terestră.
Radiație solară difuză – radiația solară ce este slăbită din cauza difuziei provocate de molecule de gaz, de particule în suspensie.
Radiație solară totală (globală) – suma radiației solare directe și difuză care ajunge la suprafața terestră.
Radiație solară reflectată – radiația solară directă și difuză reflectată parțial de suprafața terestră.
Radiație terestră – fluxul de radiație emis de suprafața Pământului către atmosferă.
Variantă: ***Radiație terestră*** - fluxul de radiație emisă de Pământ către spațiul cosmic.
Ravenă (râpă) – formă de relief negativă cu malurile abrupte care se formează pe suprafețele înclinate în urma proceselor de eroziune.
„Război geoeconomic" - pricinuirea unor pagube economice, prin utilizarea tehnologiilor geoeconomice, după o strategie planificată anterior, evitând metodele militare. Scopul principal - obținerea unor poziții regionale avantajoase pe piața de desfacere, cea de materie primă și influența asupra coridoarelor de transport.
R.S.T - salt calitativ al forțelor de producție ale societății, bazat pe transformarea științei într-o forță nemijlocită de producție.
Ramuri de specializare internațională - ramurile care determină imaginea țării, în baza avantajelor competitive (resurse naturale bogate, forță de muncă înalt calificată, experiență bogată de producție, tradiții de producție și experiență managerială), care capătă un loc deosebit în structura economiei țării date, producția ei fiind destinată în mare parte exportului.
Rasă - categorie biologică, rezultată din adaptarea speciei umane la condițiile geografice în etapele inițiale de dezvoltare a umanității.

Recif - stânci sau roci dure formate din scheletul calcaros al unor animale din mările calde.

Regim hidric al solului - ansamblul proceselor legate de pătrunderea, circulația, reținerea și eliminarea apei din sol.

Regim hidrologic – variațiile în curs de un an a debitului și nivelului râului.

Regionalizare - este un proces de formare și dezvoltare a uniunilor economice interstatale în baza comunității factorilor socio-culturali (morali, etici, religioși), în lumea contemporană, regionalizarea este considerată ca un răspuns la procesul de globalizare a economiei mondiale.

Regiune climatică – este o porțiune a zonei climatice în care caracterul climei se deosebește într-o oarecare măsură de clima restului zonei climatice.

Regiuni seismice – teritorii pe care au loc cutremure de pământ.

Relație - legătură, conexiune, raport între lucruri, fapte, procese sau între însușirile acestora.

Relații integratoare - legăturile între componentele mediului care le asigură integrarea în cadrul sistemului geografic.

Relief – totalitatea neregularităților scoarței terestre care s-au format în urma interacțiunii forțelor endogene și exogene.

Relief antropic - relief creat prin activitatea omului.

Relief major - forme principale continentale și oceanice care ocupă suprafețe mari și a căror separare se face obișnuit după altitudine, pantă, fragmentarea reliefului.

Religie - credință în forțele supranaturale și adorarea lor.

Repeziș - porțiune pe cursul unui râu, unde apa curge cu mare viteză.

Resurse biologice - rezervele de plante și animale care sunt folosite pentru satisfacerea necesităților societății fără pericol pentru reproducerea lor.

Resurse economice - totalitatea elementelor care pot fi utilizate pentru desfășurarea activităților sociale și economice (materii, energii, capacități, fonduri financiare etc.).

Resurse funciare – suprafețe de terenuri ce constituie categoria de resurse naturale, fără de care existența umanității ar fi imposibilă.

Resurse minerale - constituie principala grupă de resurse naturale, utilizate pe larg în diverse ramuri ale industriei de prelucrare şi ale celei energetice.

Resurse naturale - corpuri şi forţe ale naturii, care pot fi folosite nemijlocit în producţie şi care constituie baza ei de materie primă şi energetică.

Variantă: ***Resurse naturale*** - diverse elemente ale naturii care pot fi folosite nemijlocit în producţie şi care constituie baza ei de materie primă şi energetică.

Resurse recreaţioniste - includ atât diverse elemente ale naturii (peisaje montane, litoraluri, parcuri naţionale etc.), cât şi obiecte de origine antropogenă (obiecte istorice şi arhiologice, monumente de arhitectură, artă etc.), care pot fi folosite în scopuri de odihnă, turism şi tratament.

Resurse umane - populaţie aptă de muncă, ce dispune de cunoştinţe teoretice şi practice, de deprinderi şi abilităţi ce îi asigură capacitatea de integrare în activităţile social-economice.

Reţeaua cartografică – reţeaua de grade a globului pământesc reprezentată pe harta geografică.

Reţea de grade - sistemul de paralele şi meridiane geografice care ne permit să determinăm poziţia oricărui punct de pe suprafaţa Pământului.

Reţeaua hidrografică – cuprinde apele temporale şi permanente (râuri, lacuri, mlaştini, gheţari, canale, bazine acvatice antropice) de pe un anumit teritoriu. Reţeaua hidrografică include mai multe sisteme fluviale.

Reţeaua de transport - ansamblul liniilor sau căilor de comunicaţie pentru orice tip de transport.

Revoluţia Verde - constituie o încercare a politicii internaţionale de a rezolva problema alimentară în statele în curs de dezvoltare cu o populaţie numeroasă, în anii 60 - sec. XX, „Revoluţia Verde" a cuprins statele din sudul şi estul Asiei.

Rezervaţii naturale - spaţii în general mici, pe care sunt strict protejate monumente geologice, geomorfice, zoologice, botanice şi silvice, peisaje unice, cu o bogată vegetaţie şi faună.

Rezervații stricte - sunt destinate cercetărilor științifice, cuprinzând elemente importante, ieșite din comun, accesul vizitatorilor fiind interzis. Teritoriile trebuie sa fie nelocuite. .

Ridge (de tip atlantic) – dorsale oceanice cu văi de rift.

Rise (de tip pacific) – dorsale oceanice lipsite de văi de rift.

Rift - fractură tectonică, cu aspect de vale foarte adâncă, de 1000-3000m, cu lungimi de sute și mii de km, specifică dorsalelor medio-oceanice. Sunt și rifturi continentale.

Rocă – mineral sau asociații de minerale de compoziție mai mult sau mai puțin omogenă care constituie scoarța terestră. După geneză (origine) rocile se clasifică în trei grupe mari: roci *magmatice*, care s-au format prin răcirea și consolidarea magmei pe suprafața scoarței terestre sau în interiorul ei; roci *sedimentare* – ce au apărut prin depunerea materialelor erodate de pe scoarța terestră în oceane, mări, lacuri, râuri, fiind transportate de apele curgătoare, valuri, vânturi; roci *metamorfice (de transformare)* – rocile care și-au schimbat structura și proprietățile sub influența temperaturilor și presiunilor înalte, precum și sub acțiunea proceselor chimice ce au loc în împrejurimile focarelor magmatice.

Rostogolire - deplasarea rapidă pe versanți a unor fragmente de roci de diferite dimensiuni, formate în urma proceselor de dezagregare și alterare.

Rouă – este un produs al condensării vaporilor de apă la suprafața terestră și se formează în timpul nopților senine, spre sfârșitul anotimpului cald.

Roza vânturilor - reprezentarea grafică a frecvenței vânturilor pe diferite direcții.

S

Salinitate - conținutul de săruri dizolvate în apele marine, oceanice sau lacustre.

Sapropelit - mâluri organice.

Savană - asociație vegetală alcătuită din ierburi înalte, arbuști și arbori izolați din zona tropicală.
Scara de proporție - este raportul dintre lungimea unei linii de plan, hartă sau glob geografic și lungimea reală a aceleași linii.
Scara de proporție liniară (grafică) - reprezintă o dreaptă divizată în segmente egale notate prin cifre, care indică valoarea reală a segmentului.
Scara nominală - indică dimensiunea căreia îi corespunde în realitate 1cm de pe hartă.
Scara numerică - se exprimă printr-un număr abstract și se notează printr-o fracție, al cărei numărător este egal cu o unitate, iar numitorul indică de câte ori au fost micșorate lungimile reale.
Scoarța de alterare - partea superioară a litosferei, cu grosimi de până la 90-100m, rezultată prin dezagregarea și alterarea rocilor.
Scoarța terestră - învelișul solid al Pământului, format din roci sedimentare, magmatice și metamorfice, cu grosimi variabile (10-15 km sub oceane și 35-80 km sub continente).
Scurgeri de noroi - rezultă din îmbinarea cu apă a rocilor alterate până la formarea unei mase vâscoase care se deplasează cu viteză în lungul văilor sau al vechilor făgașe.
Scuturi - cele mai stabile elemente ale crustei din punct de vedere tectonic, constituite din roci cristaline foarte vechi, pe suprafața lor lipsește pătura sedimentară sau poate avea o grosime foarte redusă. Exemplu: scutul Baltic, scutul Ucrainean, scutul Canadian.
Secetă - fenomen meteorologic ce se caracterizează prin lipsa precipitațiilor sau prin precipitații foarte scăzute.
Seismograf – aparat pentru înregistrarea oscilațiilor scoarței terestre provocate de cutremurele de pământ.
Sistem montan – ansamblul de lanțuri de munți formați în timpul unor ere geologice, care se despart prin depresiuni și văi montane.
Seișe – mișcări oscilatorii ce se produc pe întreaga suprafață acvatică a lacului.
Separatism - politică îndreptată spre separare având ca scop principal crearea unei formațiuni național-statale autonome.

Shintoism - religie specifică Japoniei, apărută încă în perioada antică, recunoscută oficial în anul 1868. Este o precursoare inițială a budismului, punând accent pe cultul morților, pe practicile șamanice și riturile agrare.

Sial - înveliș din partea superioară a Pământului cu o grosime de cca 100-200 km, alcătuit în cea mai mare parte din compuși ai siliciului și aluminiului. Acest înveliș corespunde litosferei.

Sima - înveliș intern al Pământului, situat sub Sial, alcătuit din Si, Al, Mg.

Sinclinoriu - asociație de cute sinclinale secundare, care prezintă în ansamblu o structură sinclinală.

Sinecliză – porțiune a platformei unde fundamentul cristalin este coborât și grosimea pânzei sedimentare este mare.

Sistem - este un ansamblu de elemente între care există legaturi de condiționare reciprocă, cu o organizare internă și funcționalitate, asigurate de un flux continuu de materie și energie.

Sistem de transport - set complet de societăți de transport viabile într-un anumit areal, ce include toate facilitățile, terminalele, birourile, punctele de alimentare cu combustibil, etc. Sistemul funcționează legat de rețeaua de transport și permite valorificarea optimă a căilor de transport și a facilităților.

Sistem fluvial – include fluviul principal și afluenții lui.

Sistem solar - este un ansamblu format din Soare, 9 planete cu sateliții lor, asteroizi, comete, meteoriți și materie interplanetară dispersată.

Sistem de preferințe vamale - o formă de integrare bazată pe admiterea de către un ansamblu de teritorii a unor preferințe vamale, inaplicabile la alte zone terțe.

Soare - este astrul central al sistemului nostru planetar. Este o stea de mărime mijlocie, el concentrează aproape întreaga masă a acestui sistem planetar: 99,86 %.

Societate postindustrială - este considerată acea societate în care rolul dominant va fi cel al sferei serviciilor, iar tehnologiile mașinistice vor fi înlocuite cu tehnologii mult mai performante, care mai poartă denumirea de „tehnologii intelectuale".

Solstiţiu de iarnă – razele solare în amiază cad perpendicular pe paralela 23°30' latitudine sudică (tropicul de sud). La 22 decembrie axa Pământului este îndreptată cu capătul sudic spre Soare.

Solstiţiu de vară - razele solare în amiază cad perpendicular pe paralela 23°30' latitudine nordică (tropicul de nord). La 22 iunie axa Pământului este îndreptată cu capătul nordic spre Soare.

Sol - corp natural, care s-a format la suprafaţa uscatului ca urmare a alterării rocilor sub acţiunea agenţilor climatici, hidrici şi biotici şi care a evoluat în timp. O proprietate a solului este fertilitatea – capacitatea de a asigura planta cu apă, cu substanţe nutritive (organice şi minerale), cu aer şi căldură.

Spaţiu geoeconomic - interpretarea geografică a spaţiului economic format pe teritoriul dat.

Speranţa de viaţă la naştere - numărul mediu de ani de viaţă la care poate spera un nou-născut.

Stat suveran - stat care are independenţă politică şi economică deplină.

State federale - state în care de rând cu unităţile de guvernare există unităţi teritoriale autonome (republici, provincii, landuri, state etc.), care au organe legislative şi executive locale, însă acestea se supun parlamentului şi guvernului federal.

Statele (zonele) tampon - ilustrează valoarea politică a poziţiei geografice şi teritoriale. Acestea sunt spaţii care separă, uneori, două state concurente şi puternice, iar din influenţa şi contrabalansarea puterilor asupra statelor-tampon rezultă un echilibru regional, având în vedere că, în condiţii normale nici unul dintre statele concurente nu va cuceri statul-tampon.

State-monarhii - formă a orânduirii de stat, în care puterea supremă aparţine unei persoane şi, de regulă, se transmite prin moştenire. Se deosebesc *monarhii constituţionale*, care au constituţie, iar puterea monarhului este limitată de un organ legislativ (parlament) şi *monarhii absolute*, în care constituţia şi parlamentul lipsesc, iar puterea monarhului este nelimitată.

State-republici - o formă a orânduirii de stat, în care organele supreme ale puterii de stat sunt alese de popor pe un termen anumit.

Stele - sunt corpuri cereşti gazoase, sferice sau aproape sferice, care au temperaturi foarte ridicate şi lumină proprie. Ele diferă după masă, densitate, luminozitate şi compoziţie chimică.

Stepă - asociaţie vegetală formată din ierburi şi arbuşti din zona temperată.

Strâmtori - reprezintă părţi înguste ale Oceanului care despart continentele ori insulele (leagă oceane şi mări).

Strategie geoeconomică - arta (priceperea) atingerii unor obiective economice în cadrul pieţei mondiale şi de prevenire a potenţialelor conflicte cu ajutorul tehnologiilor geoeconomice.

Structura economică a populaţiei - grupare a populaţiei active după ponderea ei pe sectoare social-economice: primar, secundar, terţiar.

Structura orizontală a mediului - rezultă din suprapunerea structurilor orizontale ale fiecărui înveliş terestru.

Structura verticala a mediului - este constituită de succesiunea concentrică a învelişurilor terestre: atmosfera, hidrosfera, biosfera, pedosfera, litosfera şi antroposfera (sociosfera sau noosfera).

Structură - modul de organizare a componentelor unui sistem şi a relaţiilor dintre acestea.

Subducţie - proces de alunecare a unei plăci litosferece sub o alta placă. De regulă, subducţia o suportă plăcile de tip oceanic (bazaltice). Zonele de subducţie se caracterizează prin seismicitate intensă şi prin vulcanism activ.

Sublimare - proces de trecere a vaporilor de apă direct în faza solidă.

Suburbanizare - apariţia oraşelor mici în afara marilor aglomeraţii urbane pe seama migraţiunii populaţiei din oraşele mari.

Suhovei (Sărăcilă) – vânt cu temperatură ridicată şi umiditate relativ redusă, care bate în zonele de stepă şi semideşert din Câmpia Rusă şi Kazahstan. Se formează la periferia sudică a anticiclonului.

Suprafaţă de discontinuitate - suprafaţa care marchează salturi bruşte în viteza de propagare a undelor seismice (în lungul razei terestre), situate la limita dintre două învelişuri interne ale Pământului.

Suprafaţă subiacentă – este suprafaţa pământului, cu care vine în contact aerul atmosferic.

Supragalaxie - grupare în spaţiu a unui număr foarte mare de galaxii (peste 100 miliarde).

Ş

Şes – o întindere relativ plană, câmpie ce are înălţimea absolută nu mai mare de 200 m.
Şiroire - procesul de scurgere a apelor de ploaie sub formă de şuviţe, care prin eroziune creează şănţuleţe de scurgere.
Ştoc – intruziune magmatică cu contur neregulat ocupând suprafeţe de până la 200 km^2.

T

Taiga - pădure de conifere din Asia şi America de Nord.
Talveg – linia care uneşte punctele cele mai joase de pe fundul albiei minore.
Tanin - produs vegetal, utilizat în industria pielăriei.
Tasare - proces de lăsare uşoară a unor terenuri constituite din roci afânate, poroase.
Tehnologii geoeconomice - sistem de metode, procedee, care asigură crearea unor situaţii geoeconomice, orientate spre atingerea unor scopuri strategice. Drept exemplu pot servi atracţia investitorilor străini prin scutiri sau înlesniri fiscale, investirea în resursele umane.
Tehnologii informaţionale - sistem de tehnologii moderne computerizate de o foarte mare importanţă strategică pentru ţară. Ele sunt de felurit caracter: politic, de apărare a statului, economic, social şi cultural.
Tehnopol - zonă liberă pe lângă oraşele mari cu poziţie economico-geografică favorabilă, sisteme de comunicaţii perfecte, condiţii climatice favorabile şi diverse resurse recreative. Este o zonă cu nivel înalt de confort al condiţiilor de trai. În zona dată, are loc

combinarea (integrarea) ştiinţei, capitalului, tehnologiilor de vârf şi a tradiţiilor naţionale în diferite sfere ale societăţii. Noţiunea de tehnopolis a apărut în Japonia.

Telecomunicaţii - transmiterea şi recepţia la distanţă a unor sunete, semne sau imagini prin telefon, televiziune, semnalizare optică etc.

Temperatura aerului – însuşire fizică a aerului, care se determină cu aparate de măsură speciale, în condiţiile termice ale adăpostului meteorologic.

Terase - forme de relief cu aspect de treaptă alungită şi dispusă fragmentar în lungul versanţilor.

Teritoriu geoeconomic - spaţiu geografic administrat de autorităţile statale unde persoanele, bunurile, serviciile şi capitalul circulă liber.

Timp pregeologic - timpul considerat din momentul formării planetei Pământ, până la formarea primilor roci.

Tip - totalitatea caracterelor distinctive, fundamentale ale unui grup de obiecte.

Tip regional mediu - reprezintă caracteristicile peisagistice diferite de cele ale zonei geografice în care se găseşte, impulsionate, în special, de un climat mai rece şi mai umed.

Tipologie - studiul ştiinţific al trăsăturilor tipice sau al relaţiilor reciproce dintre diversele tipuri ale unor obiecte sau fenomene.

Topografie - disciplină care se ocupă cu măsurătorile terestre: distanţe, altitudini, unghiuri, suprafeţe şi reprezentarea acestora în plan.

Tornadele - perturbaţii violente ale atmosferei, sub formă de vârtejuri, produse pe continente între 20° şi 60° latitudine nordică şi sudică. Se manifestă intens în regiunile de est ale SUA.

Totalitarism - formă specifică de dominaţie care are drept scop hegemonia ideologică , socială şi politică a unui partid unic şi care se străduieşte să cureţe societatea de unele elemente considerate dăunătoare. Deosebirea dintre totalitarism şi fascism, totalitarism şi regim autoritar, ca şi însăşi pertinenţa noţiunii fac obiectul unor vii dezbateri.

Trafic de mărfuri - volumul mărfurilor transportate cu anumite mijloace de transport la o anumită distanță, într-un interval de timp, exprimat în tone la kilometru.

Trafic de pasageri – numărul de călători transportați cu un anumit mijloc de transport la o anumită distanță, într-un interval de timp, exprimat în pasageri la kilometru.

Transparența apei - capacitatea apei (oceanice, marine, lacustre) de a lăsa să treacă prin ea lumina. Se măsoară prin adâncimea până la care se poate vedea discul Secchi (disc alb).

Transport – ramură a economiei care se ocupă de deplasarea bunurilor sau a oamenilor dintr-un loc în altul.

Tranziție demografică – schimbare a caracteristicilor demografice ale unei populații bazată pe experiența schimbărilor ce au avut loc în țările dezvoltate care au tranzitat procese de industrializare și urbanizare.

Treaptă geometrică - adâncimea în interiorul scoarței terestre la care temperatura crește cu 1° C la fiecare 33 m.

Treaptă barică – distanța pe verticală (în metri) în care presiunea aerului variază cu o unitate (1 mb sau mm/col. de mercur).

Trecătoare - loc îngust unde se poate face trecerea dintr-o parte în alta a unui lanț muntos.

Trust (într-o traducere aproximativă - fundație), entitate juridică prin care proprietarul unor valori (imobiliare sau mobiliare) cedează temporar, din motive fiscale sau succesorale, dreptul său de proprietate unui depozitar (sau administrator).

Tundră - tip zonal de vegetație alcătuit din mușchi, licheni, ierburi și arbuști pitici din nordul Asiei și Americii de Nord.

Turbifere - totalitatea proceselor de formare a turbei.

Turbulență - sistem de mișcare haotică a aerului sub formă de turbioane și curenți.

Turism - activitate prin care omul își petrece timpul liber călătorind în altă localitate sau țară, pentru a-și îmbogăți cunoștințele generale, pentru a se distra și a face sport, pentru odihnă sau tratament.

Variantă: ***Turism*** - activitatea legată de folosirea timpului liber în scop de odihnă sau de recreare.

Tsunami – valuri provocate de erupţiile vulcanice şi cutremure de pământ.
Variantă: ***Tsunami*** - sunt o reacţie a suprafeţei acvatice după un cutremur de pământ, care afectează zona de litoral, inundând suprafeţe întinse şi cauzând distrugeri masive. Valurile tsunami se observă mai mult în regiunea „cercului de foc" al Pacificului

Ţ

Ţări cu economie de piaţa - sunt ţări, în care predomină sectorul privat. Statului ii aparţin numai unele ramuri ori obiecte economice de importanţă vitală. Preţurile la mărfuri şi servicii se formează pe piaţa liberă în funcţie de cerere şi ofertă. O condiţie obligatorie a economiei de piaţă este concurenţă liberă între producători.
Ţări cu economie planificată (socialistă) - sunt ţări, în care practic toate ramurile economiei aparţin statului. Preţurile la mărfuri şi servicii sunt stabilite centralizat de către stat. Concurenţa liberă între producători lipseşte.
Ţările de Jos – nume atribuit Belgiei şi Olandei, deoarece anumite regiuni ale lor sunt situate sub nivelul mării.
Ţărm – este o fâşie îngustă situată la periferia lacurilor, mărilor şi oceanelor, supusă modelării permanente ca urmare a proceselor de abraziune şi de acumulare.

U

Umiditate absolută - cantitatea de vapori de apă, exprimată în grame, conţinută de volumul unui m^3 de aer (g/m^3).
Umiditate absolută maximă - cantitatea de vapori necesară pentru a satura aerul la o temperatură dată.
Umiditate relativă - raportul procentual dintre umiditatea absolut (a) şi umiditatea absolută maximă (A).
Undă seismică – undă provocată de cutremurele de pământ şi care străbate scoarţa terestră.

Unde longitudinale (primare) - care se propagă prin mediile atât solide, cât şi lichide.
Undele transversale (secundare) - care se propagă numai în mediile solide.
Univers – lumea luată în totalitatea ei, infinită în timp şi spaţiu, nelimitată prin diversitatea formelor pe care le ia materia în procesul ei de continuă evoluţie.
Urbanizare - creşterea numerică a localităţilor urbane, lărgirea funcţiilor lor şi răspândirea largă a modului urban de viaţă.
Urbanizare falsă – este procesul de creştere în ritmuri sporite a numărului populaţiei urbane în ţările în curs de dezvoltare pe seama migraţiei în masă de la sat la oraş, ceea ce provoacă suprapopularea localităţilor urbane, iar de aici incapacitatea asigurării tuturor noilor veniţi cu locuinţe, locuri de muncă, condiţii normale de viaţă.
Utilizarea terenurilor - modul în care se folosesc terenurile naturale în activităţile umane.

V

Val - unda formată la suprafaţa mărilor, oceanelor prin mişcarea oscilatorie a apei, datorită vântului sau cutremurelor.
Vale glaciară (trog) - o vale adâncă cu profil transversal în formă de 'U'.
Valea râului – depresiunea în care se află albia râului.
Variantă: ***Valea râului*** – formă de relief rezultată prin eroziunea fluvială.
Vale în chei - un tip de vale fluvială foarte îngustă, cu versanţi aproape verticali şi apropiaţi de bază, lipsind albia majoră; mai frecvent sunt sculptate în calcare masive.
Văi de rift – fracturi sub forma unor văi înguste şi adânci de-a lungul axei dorsalelor medio-oceanice.
Vânt – mişcarea aerului în raport cu suprafaţa terestră în direcţie orizontală - de la o zonă cu presiune mare la una cu presiune scăzută.

Vânt solar - denumire improprie dată fluxului continuu de particule încărcate electric, emis ca urmare a dilatării coroanei solare, până dincolo de orbita Pământului.

Vânt de gradient - vânt care se desfăşoară la înălţime în lipsa forţei de frecare.

Vânt de vest - vânturi permanente care bat de la subtropice spre cercurile polare.

Vânt polar - vânturi permanente care bat în tot timpul anului dinspre poli spre cercurile polare.

Vârstă absolută - vârsta rocilor, mineralelor şi minereurilor exprimată în unităţi de timp astronomic.

Vârstă relativă - timpul care a trecut de la un eveniment geologic până la alt eveniment sau până în prezent.

Vegetaţie efemeră - vegetaţie deşertică, cu dezvoltare temporală doar în urma ploilor ocazionale.

Vegetaţie hidrofilă - asociaţii de plante ce populează locurile înmlăştinite cu surplus de umezeală.

Venit naţional - acea parte a P.N.B., care rămâne după achitarea cheltuielilor pentru obţinerea lui (costul materiilor prime, combustibilului şi energiei, salariile lucrătorilor etc.).

Versant – sectorul cel mai ridicat al văii râului, fiind afectat de procese erozionale şi gravitaţionale.

Variantă: ***Versant (Pantă)*** – suprafaţă înclinată, orientată în acelaşi sens faţă de o vale, deal sau munte, se termină în partea de jos cu o depresiune, vale sau câmpie.

Vreme – starea fizică a atmosferei la un moment dat pe un anumit teritoriu.

Vulcan – formă de relief creată în urma ridicării prin fisuri şi apariţia la suprafaţa scoarţei terestre a magmei. De regulă, are formă conică cu altitudini diferite.

Vulcanism - revărsări de lavă bazaltică în lungul unor fracturi formate în corpul platformelor vechi.

Variantă: ***Vulcanism*** – ansamblul de fenomene şi procese legate de erupţiile şi activitatea vulcanilor.

Vulcanism de trap - revărsări de lava bazaltică, foarte fluidă, in lungul unor fracturi formate în corpul platformelor vechi.

X

Xerofite - plante adaptate unui mediu uscat, cu umiditate scăzută.

Z

Zambos - persoane născute din căsătoriile indienilor cu negrii.
Zăcăminte minerale friabile - acumulări de minerale sub formă de frânturi la suprafața scoarței terestre ca urmare a distrugerii corpurilor minerale primare sub influența factorilor exogeni.
Zăpadă - este o precipitație solidă alcătuită din cristale hexagonale fine de gheață, ramificate stelar sau neramificate. Mărimea şi forma cristalelor depinde de condițiile de sublimare a vaporilor.
Zăpezi perene - sunt zăpezile care nu se topesc, dar se păstrează de la un an la altul. Ele se mai numesc zăpezi veşnice sau persistente.
Zonalitate verticală - succesiune a zonelor climatice, de vegetație şi a solurilor în funcție de creşterea altitudinii reliefului.
Zonă economică liberă - o regiune sau oraş cu aşezare economico-geografică favorabilă, pentru care se stabileşte un regim de impozit vamal avantajos, cu scopul de a atrage investiții de capital străin şi cele mai noi tehnologii, pentru a mări veniturile şi a satura piața internă cu mărfuri şi servicii.
Zenit – punctul imaginar superior de intersecție a verticalei locului cu bolta cerească.
Zi solară – intervalul de timp dintre două treceri consecutive ale centrului Soarelui prin meridianul punctului de observație. Ziua solară este egală cu 24 ore.
Zi siderală - intervalul de timp dintre două treceri consecutive ale unei stele prin meridianul punctului de observație. Ea este egală cu 23h, 56', 4" şi se foloseşte în cadrul observărilor astronomice.

Zonă climatică – fâşie latitudională pe suprafaţa terestră, care se caracterizează prin condiţii climatice relativ omogene (temperatură, umiditate, precipitaţii, circulaţia atmosferică).

Zonă naturală - areal vast caracterizat prin combinarea dinamică, interdependenţa componentelor mediului: vegetaţie, animale, sol, climă.

Variantă: ***Zonă naturală*** – fâşie latitudională în cadrul zonei geografice care se caracterizează printr-o anumită cantitate de căldură, precipitaţii atmosferice şi omogenitate a condiţiilor naturale.

Zonă neritică - spaţiu maritim sau oceanic, cu adâncimi de la 20-50 m până la 250m, care reprezintă o prelungire a uscatului sub apa mării.

BIBLIOGRAFIE

1. Ciubară S. *Geografia umană şi economică a lumii*, Chişinău, „Lumina", 1997.
2. Ciubară S., Calanda Z., Primenciuc M. *Geografia umană şi economică a lumii*, Chişinău, „Lumina", 2005.
3. Codreanu I. *Geografia şi protecţia mediului înconjurător*, Chişinău, Labirint, 2007.
4. Donisă I., Boboc N., Donisă M. *Geografia fizică generală*, Chişinău, „Ştiinţa", 1998.
5. Efros V. *Dicţionar de geografie economică şi umană*. Editura Universităţii Suceava, 2002.
6. Efros V. *Dicţionar geografic şcolar*. Editura „Lumina", Chişinău, 1993.
7. Lungu A., Volontir N., Boian I. *Geografia fizică generală*, Chişinău, „Lumina", 2000.
8. Lungu A., Volontir N., Boian I. *Geografia fizică generală*, Chişinău, „Lumina", 2003.
9. Matei C., Mâtcu M., Sainsus V., Hachi M., Matei A. *Geoeconomie*, Chişinău, Editura ASEM, 2007.
10. Odoleanu N., Rusu E. *Geografia continentelor şi oceanelor*, Editura „Arc", Chişinău, 2001.
11. Posea G., Mândruţ O. *Geografia fizică generală*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică.
12. Râmbu N., Mâtcu M. *Geografia Republicii Moldova*. Editura „Lumina", Chişinău, 1996.
13. Şrira I.N., Roşcovan D.M., Plămădeală G.S., Volontir N.N. *Ştiinţe ale naturii*, editura „Lumina", Chişinău, 1992
14. Tufescu V. *Geografia mediului*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică.
15. Ungureanu A., Velcea I. *Geografia economică a lumii contemporane*, Casa de edituri şi presă, Bucureşti, 1993.
16. Zăvoianu I., Bleahu M. *Geografia mediului înconjurător*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică.

Prezentul Dicționar geografic explicativ cuprinde noțiunile geografice de bază, în corespundere cu Curriculum pentru învățământul liceal (cl. X-XII), și constituie un bun suport pentru elevii de liceu și colegii, ținând cont de faptul că ei studiază mai multe surse la disciplina de specialitate.

Autorul mulțumește anticipat persoanelor care vor face obiecții și sugestii, spre a fi utilizate la pregătirea ediției următoare a dicționarului.

Relații la tel. 48-23-06; mob. 069279683.

Valentin Colța
Dicționar geographic explicativ

Editura "Labirint",
tele-fax. 44-26-86,
E-mail: cutgh@moldova.md

CHIŞINĂU . LABIRINT
2008